

Vánoce 1980

Mámina promoce

Děda na brigádě

První den ve škole

Dovolená 1982

Naše bytovka v roce 1975

PŘÍBĚH MOJÍ RODINY

Metodická příručka a příklady dobré praxe

JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH

Člověk v tísni, o. p. s.

Šafaříkova 24, 120 00 Praha 2

www.jsns.cz

e-mail: jsns@jsns.cz

Ředitel projektu:

Karel Strachota

Editorka:

Tereza Vávrová

Kolektiv autorů:

Odborné texty: Petr Blažek, Vlasta Vyčichlová

Příklady dobré praxe: Lada Cejpová, Štěpánka Fabiánová, Jitka Hudečková, Jana Klimková, Lenka Kozlíková, Andrea Pilichová, Eliška Richtárová, Lucie Schützová, Štěpánka Šťastná, Šárka Teichmannová, Andrea Tláskalová, Stanislava Tomková

Aktivity: Eva Fastová, Jitka Rutschová

Na přípravě publikace se dále podíleli:

Karolína Puttová, Kateřina Saporová, Karel Strachota, Linda Šilingerová

Jazyková úprava: Hana Valentová

Grafická úprava a sazba: >o< mowshe

© 2014 Člověk v tísni, o. p. s.

Všechna práva vyhrazena.

ISBN: 978-80-87456-50-7

PŘÍBĚH MOJÍ RODINY

Metodická příručka a příklady dobré praxe

PŘÍBĚH MOJÍ RODINY – METODICKÁ PŘÍRUČKA	
JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH	
OBSAH	

ÚVOD	6
PŘEDMLUVA.....	7
ORÁLNÍ HISTORIE VE ŠKOLNÍ VÝUCE.....	8
POSTUPY A TECHNIKY	10
AKTIVITY.....	14
To bych rád/a věděl/a.....	14
Babičko, dědečku, vyprávěj	16
Naše a vaše slova.....	19
SEZNAM PILOTNÍCH ŠKOL.....	21
PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE	22
ZŠ a MŠ T. G. Masaryka, Ostravská 658/28, 743 01 Bílovec.....	22
ZŠ Vojtěcha Martíňka, Sportovní 584, 739 44 Brušperk	25
Viva Bambini, Na Sadech 29, 370 01 České Budějovice	33
ZŠ M. Choceňského, M. Choceňského 211, 565 01 Choceň	37
ZŠ Antonína Bratršovského, Saskova 34, 466 01 Jablonec nad Nisou	41
ZŠ Karlovy Vary, Konečná 25, p. o., 360 05 Karlovy Vary	46
ZŠ Uherský Brod, Mariánské náměstí 41, 688 01 Uherský Brod	54
Gymnázium a SOŠ dr. V. Šmejkala, Stavbařů 5, 400 11 Ústí nad Labem.....	58
ZŠ Zbiroh, Muchova 554, 338 08 Zbiroh.....	62
ZŠ Polnička, Polnička 147, 591 01 Žďár nad Sázavou	66
ZKUŠENOSTI Z PRAXE	70
SEZNAM FILMŮ S RODINNOU TEMATIKOU	71
ORÁLNĚHISTORICKÉ METODY V RVP.....	74

Vážení přátelé,

cílem projektu Příběh mojí rodiny (jehož pilotní část probíhala od října 2013 do července 2014) bylo především podpořit vzájemný vztah mezi žáky, rodiči, prarodiči a školou. Chtěli jsme podpořit přirozenou dětskou zvědavost, využít rodinnou paměť a jejím prostřednictvím otevřít školu rodičům, prarodičům a jejich vzpomínkám.

Proč jsme se rozhodli pracovat právě s žáky ve věku 9–12 let? Z naší zkušenosti vyplývá, že využívání metod orální historie (besedy s pamětníky, promítání filmů, sepsání vlastních interview s pamětníky) ve školní výuce vede ke zvýšení zájmu žáků o nedávné dějiny, a také je přivádí ke kritické reflexi minulosti a k úvahám nad vlastními hodnotami a postoji. U žáků prvního stupně ZŠ pravděpodobně nemůžeme v plné míře očekávat hlubokou reflexi, přesto jsme si i v tomto projektu ověřili, že zapojení rodinných příběhů do výuky a otevření dialogu s rodiči a prarodiči obohatí žáky i školu samotnou.

Ze závěrů a zkušeností z projektu vyplynulo, že využívání rodinné paměti ve výuce na prvním stupni ZŠ:

- **Podpoří mezigenerační dialog:** pátrání po rodinné historii rodinné příslušníky sbližuje; žáci s nimi o těchto tématech často nehovoří.
- **Přinese nový pohled na nedávné dějiny:** orální historie nabízí bezprostřední a autentický pohled na soudobou historii, který žáci nemohou získat ze zprostředkovaných popisů například v učebnicích.
- **Přiblíží školu místní komunitě:** otevře školu rodičům a prarodičům.

Na závěr celého projektu probíhaly na pilotních školách projektové dny, kde žáci prezentovali výstupy bezmála půlročního bádání svým rodičům a prarodičům. Viděli jsme výstavy starých předmětů a módní přehlídky, skrze zaznamenané vzpomínky jsme se přenesli do dětství našich babiček a dědečků a pokusili se díky společným aktivitám postavit jakýsi most mezi generacemi.

Tato příručka Vám bude průvodcem, rozhodnete-li se takovýto projekt na Vaší škole realizovat. Na teoretickou část navazují doporučené aktivity a deset příkladů dobré praxe z pilotních škol. Doufáme, že Vám příručka bude inspirací a podporou.

Děkujeme všem pedagogům, kteří se s námi o své zkušenosti podělili.

Tereza Vávrová

koordinátorka projektu

RODINA A ŠKOLA

Učím už skoro čtvrt století, z toho dvacet let na chlapeckém učilišti se zaměřením na strojní a stavební obory, a skoro stejnou dobu dělám na téže škole výchovnou poradkyni. Téměř denně za mnou přicházejí žáci se svými problémy. Jejich potíže se projevují ve škole, ale je zřejmé, že skoro vždy mají svůj původ doma, v rodině. Trochu méně často, ale také hodně za mnou přicházejí i rodiče, někteří bezradní a zoufalí, jiní sebejistí a arogantní, všichni ale většinou v situaci, kdy zjistí, že své děti tak docela neznají. A já si vždy znovu a znovu uvědomuji, jak málo si s nimi povídají, a vždy se ptám, kam se chuť sdílet společně každodenní příběhy v rodinách ztrácí, a proč.

Totéž si uvědomuji při promítání dokumentů. „Naše“ filmy, jak už všichni, kdo s nimi pracujeme, dobře víme, jsou nejcennější ani ne tak kvůli informacím, které také přinášejí, ale především kvůli příběhu, který vyprávějí. Skutečné, nenakaširované příběhy, v našich životech zkrátka citelně chybí. V rodinách nenahraditelně scházejí babičky a dědečkové, kteří je vyprávěli – v naší době je každodenní soužití tří a více generací z mnoha důvodů velmi vzácné.

Čím dál víc také při promítání oceňuji možnost společného sdílení: sedím se žáky v jednom společném prostoru a bez ohledu na klasické dělení já (učitel) a oni (žáci) společně sdílíme příběh, který nás oslovuje a zasahuje to lepší a mnohdy zapomenuté v nás, a všichni společně, tedy my (učitel i žák) jsme stejně a silně naladěni. To je přece zázrak vyprávění, to společné sdílení a propojení, které nás, formálně a jen zdánlivě rozdělené, opět spojuje.

Proto jsem přivítala nový projekt společnosti Člověk v tísni zaměřený na společnou komunikaci žáků a jejich rodičů. A uvědomuji si teď, že je vlastně logickým důsledkem snahy porozumět světu, kterou je program Jeden svět na školách veden: chceme-li lépe rozumět komplikovaným situacím a vztahům okolo nás, stejně nás naše snažení přivede k nám samotným, k pochopení a poznání sebe sama a našich nejbližších, naší rodiny.

Lektorovala jsem i první seminář pro učitelky a učitele ze základních škol a nižších gymnázií, kde budou probíhat pilotní projekce a aktivity, a hned jsem cítila, že vše do sebe zapadá. Každý z nás měl s sebou na seminář přinést nějaký starý předmět z domova a při zahajovacím představování o sobě promluvit právě skrze něj. Ještě nikdy na žádném semináři jsme k sobě všichni neměli tak rychle tak blízko jako v tomto případě. I my jsme spolu mnohem lépe pracovali tehdy, když jsme začali něčím velmi osobním – vzpomínkou, která dojemně přizvala k našemu pracovnímu stolu nejen naše předky, ale i naše – před ostatními většinou pečlivě skrývané – citlivé já.

Cenným výstupem ze semináře bylo také zjištění, jak málo toho víme i o našich žácích a jak bude pěkné, když se do projektu zapojíme i my, učitelé, abychom vzájemně znali naše příběhy, když společně prožíváme tak důležité období života našich dětí a žáků. To, k čemu by mohl projekt tedy směřovat, by vedle počátečního úmyslu přivést rodiče do škol, umožnit návrat komunikace do rodin pomocí starých rodinných fotografií, dokumentů a památných věcí svátečního i všedního života, mohlo být třeba i to, že budeme my, pedagogové, víc vědět o svých žácích a jejich rodinách. Bonusem pak ať je to, že i my, až příliš často oddělení svými katedrami a rolemi od okolního světa, budeme stejně tak ožивovat vlastní vzpomínky a příběhy před svými žáky.

Vidím v tom velkou naději pro tolik potřebnou změnu klimatu na školách i mimo ně.

Vlasta Vyčichlová, učitelka

ORÁLNÍ HISTORIE VE ŠKOLNÍ VÝUCE

Paměť a pamětník

Paměť bývá většinou definována jako proces kódování, uchovávání a využívání předchozích zkušeností a vzpomínek. Pro člověka je jednou ze základních schopností, která mu umožňuje existovat v rámci společnosti.

Francouzský sociolog Maurice Halbwachs (1877–1945) v souvislosti s uchováváním informací o minulosti hovořil o dvou typech pamětí, které se podle jeho výkladu vytvářejí v sociálních vztazích. První z nich je individuální (autobiografická) paměť, která uchovává vzpomínky na osobně prožité události. Druhou je kolektivní (sociální) paměť, která spojuje jednotlivé členy společnosti. V jejím rámci vznikají skupinové stereotypy, identity a vize.

Pro kolektivní paměť je typické zapomínání, které funguje také jako obranný mechanismus. Vytěšňování nepříjemných vzpomínek není typické pouze pro jednotlivce, ale i sociální skupiny či národy. Zkoumání otázek spojených s fenoménem kolektivní paměti je v posledních desetiletích jedním z významných témat soudobých dějin. Důležitou roli v tomto výzkumu hrají vedle jiných nástrojů také nově vytvářené archivy, budované pomocí metody orální historie, které uchovávají především biograficky pojaté rozhovory s pamětníky.

Přestože je paměť v úzkém vztahu s dějinami, není vhodné tyto pojmy zaměňovat. Paměť je více než dějiny svázána s citovou oblastí. Je čistě subjektivní a nemůže existovat bez „nosiče“, tedy bez pamětníků. Vedle sebe stojí různé paměti, které se mohou vzájemně překrývat, vylučovat či zamlčovat. Dějiny jsou pak časem obsaženým ve vyprávění o minulosti lidských společenství. Jednou z jejích podob je historie, která je výsledkem snahy historika pochopit a interpretovat minulost pomocí zvoleného vědeckého modelu. Podle francouzského historika Pierra Nory (1931) historie vždy zachycuje pouze část procesů, které utvářely minulost: „Paměť je život, v neustálém vývoji, je citová a kouzelná, živí se vzpomínkami, je náchylná ke všem přenosům, zastíráním, škrtnutím i projekcím. Historie je neúplná rekonstrukce toho, co už není, je to obraz minulosti.“

Pamětníka je v kontextu orální historie možné vnímat jako nositele informací, jako svědka historických událostí a konečně také jako partnera, s nímž vedeme rozhovor. V našem případě budeme používat pamětníky z rodiny – rodiče a prarodiče žáků. Rozhovory s vlastními rodinnými příslušníky se žákům povedou lépe a budou se při nich cítit uvolněně a bezpečně.

Orální historie

Orální historie je nejčastěji definována jako výzkumná metoda využíváná ve společenských vědách, zejména historii, sociologii a antropologii. Někdy se dokonce hovoří o samostatné vědní disciplíně. Typický je pro ni důraz na interdisciplinaritu.

Využívání rozhovorů s pamětníky má v historiografii dlouhou tradici. Cílem orální historie, jejíž počátky sahají až do první poloviny 20. století, ovšem není pouze získání faktických informací prostřednictvím rozhovorů s pamětníky a případné doplnění písemných pramenů, ale také zprostředkování osobních zkušeností, individuálních motivů, názorů a prožitků. Proto jsou častou formou takto koncipovaného výzkumu biograficky pojaté rozhovory.

Rozvoj orální historie souvisel také s vývojem audiovizuální a výpočetní techniky, která umožnila ve velkém měřítku zaznamenávat a uchovávat rozhovory s pamětníky. První akademický výzkum zahájil v roce 1948 americký historik Alan Nevins (1890–1971) na Kolumbijské univerzitě v USA. Prostřednictvím orální historie byly například zaznamenány vzpomínky bývalých vězňů nacistických koncentračních táborů. Velké rozšíření orální historie nastalo v šedesátých letech, kdy se výzkum zaměřil na marginalizované sociální skupiny, dějiny každodennosti a lokální tradice.

Orální historie má velký význam při výzkumu totalitních a autoritativních režimů, neboť vyprávění pamětníků doplňuje jednostranně zaměřené prameny úřední proveniencce (často navíc zničené či zpočátku nedostupné). Dokládají to i dosavadní výsledky bádání v českém prostředí, kde zakladatelskou roli sehrál od poloviny devadesátých let Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Orální historie jako výzkumná metoda bývá také z různých důvodů kritizována. Hlavním důvodem bývá skepse vyplývající především z možné nevěrohodnosti subjektivních vzpomínek pamětníků a jejich ovlivnění kolektivními stereotypy. Lidská paměť je v mnoha ohledech zrádná, špatné vzpomínky často potlačuje a naopak vyzdvihuje ty šťastné a veselé. Obraz normalizace tak může ve vzpomínkách některých rodičů vypadat jako krásné dětství a být svou nekonfliktností v rozporu s cíli výuky. Učitelé proto musí rodinnou paměť moderovat, zasazovat do souvislostí a připomínat například i stinné stránky minulého režimu.

Využití orální historie ve školní výuce

Orální historie se postupně prosazuje také jako důležitá metoda ve školní výuce, zejména při hodinách vlastivědy, základů společenských věd a dějepisu. Prostřednictvím rozhovorů s pamětníky mohou žáci pod vedením svých učitelů například poznávat regionální, lokální a rodinnou historii. Využití orální historie podporují i normativní dokumenty; například popis vzdělávacího oboru Dějepis (RVP Z) definuje její poslání jako „kultivaci historického vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti“.

Při využívání orální historie ve výuce je možné zkoumat také odraz významných politických událostí v osobním příběhu, v každodenním životě vybraných sociálních skupin, činnost různých spolků, režimní rituály či dobové proměny místa, kde žáci žijí. V případě zkoumání rodinné historie mohou žáci objevovat příběhy ze svého bezprostředního okolí a tímto způsobem lépe pochopit životní osudy svých blízkých. Současně žákům metoda orální historie umožňuje lépe osvětlit roli historických pramenů a jejich využívání. Jejím prostřednictvím se také posiluje jejich schopnost vidět různé interpretace historických událostí. Žáci navazují nové sociální kontakty, rozvíjí se mezigenerační dialog a zlepšují se jejich komunikační dovednosti.

Využití orální historie ve výuce může mít různá etická úskalí. Žáci mohou být při rozhovorech s pamětníky například konfrontováni s různými (extrémistickými) politickými názory či nepravdivými historickými fakty, které mohou tímto způsobem přebírat nebo je chápat jako jedinou verzi událostí. Zejména v období výkladu dějin komunistické minulosti v Československu může při diskusi nastat situace, kdy budou perspektivy jednotlivých pamětníků ve vzájemném rozporu. Pedagog musí v těchto případech vystupovat jako moderátor pluralitních pamětnických vzpomínek a zdůraznit žákům, že je přirozeností lidské paměti vytěšňovat některé (zejména ošklivé, bolestné) vzpomínky a že pamětníkův pohled není jediným pravdivým popisem historických událostí, nýbrž jednou z možných interpretací.

Nesmíme zapomínat na to, že žáci si do hodin budou přinášet určité – rodinou a zpovídávanými pamětníky podmíněné – vzpomínky na minulost, které se nemusí shodovat s historickým výkladem v učebnicích, v některých případech mohou být dokonce protikladné. Využití orální historie a rodinné paměti ve škole tak klade nové nároky na učitele, z kterého se stává moderátor prezentování různých historických perspektiv. Učitel se v této nové roli musí zaměřit na podporu kritické reflexe u žáků a jejich vztahování k občanským hodnotám.

Další doporučené odkazy:

Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů (RVP) <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/2146/SLOVA-VDECHUJI-DEJINAM-ZIVOT-METODA-ORALNI-HISTORIE---VYUZITI-VE-VYUCE-DEJEPISU-2CAST.html/>

JAK PRACOVAT S ŽÁKY OD 9 DO 12 LET METODAMI ORÁLNÍ HISTORIE

Orální historie (dále jen OH) je „mluvená historie“ (má různé formy: vyprávění, písničky, nahrávky, rozhovory), proto je důležité nejprve s žáky nacvičit „naslouchání“. Doporučujeme následující aktivity:

- Přečtete/pustíte **zvukovou nahrávku příběhu z knížky**, která nepůsobí jako učivo (knížku, kterou čtete na pokračování v hodinách, verneovky), a nechte žáky příběh postupně převyprávět. Následně je vyzvěte, ať se pokusí zformulovat otázku, na niž příběh mohl odpovídat, otázku, která příběhu předcházela, a vymyslí, na co dalšího by se vypravěče/postavy ještě zeptali.
- Využijte **audiovizuální lekce a filmy** pro mladší žáky z portálu jsns.cz (např. Babička Lien, O zlém snu).

PŘÍPRAVA ŽÁKŮ

Žákům není třeba podrobně popisovat metodu OH, spíše je vhodné ji zařadit do kontextu historických pramenů. Zeptejte se jich a společně sepište, jaké existují historické prameny (fotografie, odborné publikace, učebnice, předměty, korespondence) a co z nich můžeme vyčíst. Pomůže to žákům pochopit výjimečnost vyprávění. Abychom žáky aktivizovali ke kladení otázek, je dobré je nejprve motivovat, vzbudit v nich přesvědčení, že dětství jejich rodičů a prarodičů je zajímavá doba, která se jich bezprostředně týká, dodnes ovlivňuje jejich životy, a právě proto je pro ně přínosné se o ní více dozvědět. Hlavním prostředkem motivace je vzbuzení určitého poznávacího neklidu na straně žáka.

- **Aktivita „Co vím o své rodině?“:** Připravte si „rodinný strom“ (v příloze), kde bude žák moci vyplnit své jméno a připojit jména rodičů a prarodičů z obou stran. Zeptejte se na další otázky (kde se prarodiče narodili, kde žijí dnes, kolik mají sourozenců), vzbudíte tím zájem žáků o historii jejich rodiny. Nastiňte jim možné otázky, na které by se v rámci svého rodinného výzkumu mohli ptát.
- **Aktivita „Co vidím a co to znamená?“:** Použijte fotografie z dřívější každodennosti, fotografie něčeho, co už není (staré lyžařské vázání, dům, který ve městě již nestojí, staré dopravní prostředky), ukažte je žákům a zeptejte se, co si myslí, že se na fotografii děje a proč. Fotografie najdete na internetu nebo lze čerpat z kroniky školy/města, z místního muzea, z filmů.

SESTAVENÍ TÉMAT

Využijte poznávacího neklidu z předeslaných aktivit nebo z aktivit popsanych v následující kapitole a vyzvěte žáky, aby formulovali, co by se ještě chtěli o době dětství svých rodičů a prarodičů dozvědět.

Pokuste se jejich otázky shrnout do jasně formulovaných témat, na nichž budou jednotlivé skupinky pracovat a která umožní další pátrání v rodinné paměti. Nabízí se:

Škola – jak vypadala škola našich rodičů a prarodičů?

- Oslovování učitelů v různých dobách
- Co se smělo a co se nesmělo
- Jak se trávily přestávky
- Školní prohřešky a tresty
- Jak vypadaly svačiny
- Co byla největší legrace
- Z čeho měli pamětníci největší obavy
- Školní jídelna
- Dobová vysvědčení a žákovské knížky – předměty, poznámky, hodnocení

Volný čas

- Jak trávily děti čas po škole
- Jaké byly kroužky
- Jak vypadala hřiště
- Jaké se hrály hry (venku/uvnitř)
- Co všechno se dělalo doma (a co všechno díky tomu babička umí)
- Jak se trávily víkendy (pracovní soboty)
- Kam se jezdilo na výlety – komparativní výstava fotografií (tehdy a dnes)
- Oblíbená místa mladých lidí (kde se mladí scházeli)
- Jak se slavilo (svatba, Vánoce, další oslavy)
- Jak se lidé domlouvali (nástroje komunikace)
- Oblečení (kde se kupovalo, s jakými problémy, šití doma, módní časopisy)
- Domácí práce, jak se mylo nádobí (čím, jak to vypadalo)
- Oblíbené knihy, filmy, hračky
- Domácí kutilství (co všechno si naši pra/rodiče vyráběli sami)
- Dobové dokumenty: staré výuční listy, občanský průkaz, žákovská knížka, nejrůznější legitimace (vazba na trávení volného času)

Naše obec, naše město – jak se změnilo?

- Jednotlivá místa v obci a jejich proměny na dobových fotografiích (obecní úřad, knihovna, obchody, pivovar, nádraží, park, plovárna)
- Jak a o které čtvrti se naše město rozrostlo (panelová sídliště)
- Které budovy dnes již nestojí a jaký je jejich příběh

Další možnosti

- Nejstarší fotka doma (kdo je na ní, rodinná vazba)
- Nejmilejší stará věc doma (kde se vzala?)
- Věc, kterou mám rád/a a používali ji / patřila mým prarodičům

NALEZENÍ PAMĚTNÍKŮ

Projekt se primárně zaměřuje na nejbližší rodinné pamětníky – rodiče, babičky a dědečky, kteří se budou moci zúčastnit závěrečného projektového dne a zůstat se školou v úzkém kontaktu i v budoucnu. Ujistěte se, že každý z žáků má nějakého ochotného pamětníka.

Zvažte oslovení pamětníků podle zvoleného tématu tak, aby rozdíl „tehdy a dnes“ byl co nejmarkantnější a bylo možné sledovat proměny v čase. Některá témata se totiž nabízí zejména při srovnání ob generací (např. komunikační nástroje současných rodičů a jejich dětí se moc neliší, zato prarodičů ano).

PŘED PRVNÍM ROZHOVOREM

Cílem rodinných rozhovorů není, aby žáci vyčerpávajícím způsobem probrali všechna témata předem daná ve škole. Naopak by se měli zaměřit na ta, která jim osobně připadají zajímavá. Společně s žáky připravte základní otázky pro jednotlivá témata. Přitom uplatňujte co nejvíce konstruktivistický přístup a nechte formulaci otázek na samotných žácích – použijte dobové prameny (fotografie, filmové ukázky a hudební klipy, pionýrský slib apod.).

- Např. pro téma „jídlo“ použijte fotografii, která zachycuje frontu na maso v době normalizace. Ta vyvolává řadu otázek: Proč ti lidé stojí frontu? Kolik času v ní strávili? Museli v ní stát? To nebylo nic k dostání? Jak si to pak lidé sháněli?

Natrénуйте s žáky kladení otázek tak, aby se cítili dobře. Mohou si rozhovory vyzkoušet v rámci třídy nebo se ptát starších spolužáků. Otázky s žáky sepište, aby je měli v průběhu rozhovoru k dispozici.

Dohodněte se s žáky, jak budou zaznamenávat odpovědi pamětníků a kdy rozhovory společně vyhodnotíte. Doporučujeme nechat žáky sepsat krátké shrnutí nejzajímavějších odpovědí hned po skončení rozhovoru. Pro tuto věkovou skupinu naopak nedoporučujeme psát si poznámky v průběhu rozhovoru.

- Žáci mohou rozhovory s rodinnými pamětníky i nahrávat. Nahrávky můžete využít pro přepsání citátů nebo několika vět z rozhovoru, ale s touto věkovou skupinou rozhodně nedoporučujeme přepisovat celé rozhovory.

První rozhovor s pamětníky v rodině by měli všichni žáci provést ve stejnou dobu (např. přes víkend, přes prázdniny), aby zážitek následného sdílení zjištění, objevů a rozdílů byl co nejsilnější.

SPOLEČNÁ REFLEXE

Materiál (fotografie, dobové předměty) a shrnutí rozhovorů využijte k následnému společnému sdílení, které bude probíhat ve dvou fázích. Sedněte si s žáky do kroužku a nechte každého z nich ostatním představit: s kým si žák povídal a o čem, co se dozvěděl, co ho na vyprávění překvapilo a jaké bylo si s pra/rodičem povídat na jiné téma než obvykle.

Druhou fází je skupinová reflexe pod vedením učitele, který se stává moderátorem diskuse. Vysvětlíte žákům, že přestože se jednotlivá rodinná vyprávění mohou lišit a jedná se o rozdílné perspektivy pamětníků, příběhy se navzájem nevyvracejí. Následně se s žáky domluvíte, jaký výstup by byl pro získané materiály nejvhodnější.

ZPRACOVÁNÍ VÝSTUPŮ A PROJEKTOVÝ DEN

Po vyslechnutí všech pamětnických rozhovorů se s žáky dohodněte, jaké typy výstupů se k jejich zjištěním nejvíc hodí. Každá tematická skupinka by se měla rozhodnout, jakým způsobem bude svá zjištění prezentovat během závěrečného projektového dne, kam budou pozváni všichni pamětníci a rodiče. Doporučujeme:

- Výstava artefaktů nebo fotografií od pamětníků
- Srovnávací výstava (např. nejoblíbenější hračka babičky a moje, místo v obci se stručným popisem od žáků a pamětníka)
- Výstava vyrobených tematických plakátů (fotografie, citace z rozhovorů s pamětníky)
- Prezentace vytvořených rodokmenů
- Módní přehlídka v dobovém oblečení
- Workshop pro spolužáky
- Workshop/dílna (co umí babička/děda – pletení, háčkování, vyřezávání, příprava tradičních vymizelých místních jídel, hry našich babiček/dědečků – kuličky, piškvorky)

Žáci této věkové kategorie ocení kombinaci výše uvedených aktivit. Můžete využít kombinaci výstavy s workshopem či sestavit pásmo stanovišť, která se liší pojetím i tématem. Počet stanovišť závisí na tom, co budou mít žáci chuť a kapacitu připravit. Několik stanovišť si mohou připravit i sami pamětníci, kteří zde ukážou své dovednosti nebo budou vyprávět svůj příběh.

Během projektového dne dostanou pamětníci z řad rodičů a prarodičů možnost navštívit školu při jiné příležitosti, než je pro ně obvyklá třídní schůzka. Uvidí výstupy rodinného bádání žáků a budou se do žákovských prezentací moci zapojit.

- Doporučujeme zapojit do programu projektového dne i společnou aktivitu stmelující žáky s rodiči a školou – např. projekce filmu na téma rodinné vztahy s následnou besedou (filmy k dispozici na jsns.cz – Babička Lien, Delete, Janova máma ad.).

Na závěr se sejděte s žáky, abyste společně zhodnotili projektový den (ohlédnutí za projektem, reflexe a sebereflexe poznatků, prožitků a pocitů, hodnocení závěrečného projektového dne).

CO DĚLAT, KDYŽ...

... nemáte dostatek ochotných pamětníků přímo z žákovy rodiny: Oslovte další důvěryhodný zdroj (paní kuchařku, vedoucí ZUŠ), případně žákům poskytněte jiný pramen – introvertnímu žákovi školní kroniku, extrovertnímu pomozte dojednat schůzku s místním lidovým vypravěčem.

... se objeví protikladné vzpomínky na konkrétní události: Při společném sdílení během projektového dne může dojít k situaci, že prezentované vzpomínky pamětníků si budou protiřečit (žák reaguje na příběh svého souseda slovy „To není pravda! Ale moje babička říkala něco jiného!“). V takovou chvíli musíte zasáhnout jako moderátoři. Nechte dopovídat obě strany, zdůrazněte, že je normální vzpomínat na minulost rozdílně a uznejte perspektivu/pravdu obou žáků.

- Je možné demonstrovat rozdílnost vzpomínání na příkladu, který bude žákům bližší, a zařadit aktivitu o různých úhlech pohledu (komu co chutná, kdo měl pocit, že test byl těžký nebo nebyl...). Je docela normální, že se na věci pamatujeme jinak.

... žáci přinesou politické vzpomínky: Žáci nejsou ve věku, kdy se učí politické dějiny. Projekt se zaměřuje na každodennost a má za cíl vzbudit v žácích zájem o dobu jejich rodičů a prarodičů, otevřít rodiny mezigeneračnímu dialogu. Můžete udělat malý historický exkurs odpovídající věku a kapacitě vašich žáků, ale především byste měli zdůraznit, že každý vzpomíná jinak a na jiné věci.

TO BYCH RÁD/A VĚDĚL/A...

ANOTACE:

Aktivita využívá přirozené zvědavosti žáků pro rozdělení do skupin a výběr zadání samostatného projektu. Žáci začnou nad dobovými fotografiemi přemýšlet nad dobou nedávno minulou a ptát se „To bych rád/a věděl/a...“, což je motivuje k rozhovoru s jejich blízkými a potažmo celou rodinou.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

OSV, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

k učení, komunikativní, sociální a personální, občanské

DOPORUČENÝ VĚK: 9+

CÍLE:

Žáci:

- se zapojují do diskuse
- formulují a obhajují svůj názor
- vhodně argumentují

DĚLKA: max. 45 min.

45 minut (včetně projekce filmu)

35 minut (bez projekce filmu)

POMŮCKY:

- psací potřeby pro každého žáka
- výběr dobových fotografií (podle počtu žáků tak, aby žáci mohli u fotografií vytvořit skupinky), pokud je to možné, pro žáky bude zvláště zajímavé, když mezi vybrané fotografie přidáte takové, které se váží k místu, kde žáci žijí (např. naše škola před x lety, místní náměstí před x lety)
- volné listy papíru

POSTUP:

1. Aktivitu můžeme zařadit po projekci filmu **Svět dětí** anebo použít samostatně bez projekce.
2. Vybereme sérii fotografií, které rozmístíme po třídě a požádáme žáky, aby si stoupili k fotografii, která je nejvíc zaujala. Vybrané fotografie definují témata budoucích samostatných projektů žáků a žáci se přirozeně rozdělí do skupinek podle zájmu. Po rozdělení do skupinek požádáme žáky, aby se zamysleli nad tím, co je k fotografiím napadá, co je na nich zajímavé, čemu nerozumí a jednotlivá hesla zapisovali na papír (brainstorming) – návrhy fotek naleznete v příloze.

Příklad: Na fotografii je školní budova, která představuje téma „škola“. Z tohoto hlavního tématu mohou vyplynout podtémata: hodnocení, předměty, přestávky, tělocvik, svačiny atd.

Z toho, co žáci napíší, pak vyplývají otázky, které mohou děti položit vybraným pamětníkům.

Příklad otázek: Jak vypadala žákovská knížka?, Jaké jste dostávali poznámky?

3. Po dokončení úkolu si sedneme s žáky do kruhu a žáci se podělí o vymyšlené otázky, debatují nad tím, koho by se mohli zeptat. Jednotlivé skupinky dostanou možnost doplnit otázky ostatních skupin.
4. Na závěr žáci diskutují o tom, jak by mohli rozhovory s pamětníky zpracovat, jak by mohl vypadat společný výstup.

REFLEXE:

Probíhá v závěru aktivity při prohlížení jednotlivých fotografií. Ptáme se žáků, proč si zvolili právě danou fotografii, co je na ní zaujalo a čemu nerozumí. Projdeme s nimi poznámky z brainstormingu a pomůžeme skupinám zformulovat otázky pro pamětníky.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Zvolila jsem fotografii dětského pokoje, školní třídu, slavnostní shromáždění pohraničníků, frontu před prodejnou potravin a shromáždění pionýrů v krojích. Nejjednodušeji se žákům pracovalo s fotografií školní třídy, stejně tak fotografie dětského pokoje nedělala větší potíže. Práce s fotografií pohraničníků byla o něco složitější. Musela jsem žáky navést na jednotlivé detaily – nápis, výzdoba místnosti. S konkrétní formulací otázek jsem pomáhala už v průběhu práce jednotlivých skupin, reflexi jsem tedy zaměřila spíše na důvody volby konkrétních fotografií a na doplnění ze strany ostatních skupin. Žáci byli schopni formulovat své názory – škola jim byla nejbližší a fronta na potraviny jim připadala nejzajímavější.

Jitka Rutschová, ZŠ a MŠ Maleč

BABIČKO, DĚDEČKU, VYPRÁVĚJ...

ANOTACE:

Každý člověk má svůj příběh. Aktivita staví na sdílení rodinného příběhu a paměti napříč generacemi. Žáci dostanou za úkol vyzpovídat své nejbližší a vyplnit se svými pra/rodiči soubor otázek, jež se týkají jejich života, zálib, vzpomínek na dětství a školní léta. Skrze mezigenerační rozhovor si žáci vyzkouší práci s „pamětníkem“ a podniknou první orálněhistorický výzkum. Probudí se v nich vnímavost vůči minulé době, o níž se dozvědí z přirozeného pramene rodinné paměti.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

OSV, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

k učení, komunikativní, sociální a personální, občanské

DOPORUČENÝ VĚK: 9+

CÍLE:

Žáci:

- formulují otázky, které je ve vztahu k pra/rodičům a jejich dětství zajímají
- zkouší si práci s rodinným pamětníkem – jak klást otázky, jak zaznamenávat odpovědi, jak rozhovor vyhodnotit
- využívají rodinnou paměť jako jeden z pramenů historického poznání

DĚLKA: max. 20 min.

POMŮCKY:

- psací potřeby pro každého žáka
- volné listy papíru

POSTUP:

1. Aktivitu můžeme zařadit před víkend nebo školní prázdniny, aby žáci měli dostatek času se s pra/rodiči setkat a vyzpovídat je.
2. Pedagog rozdá žákům rodinný strom, který budou mít žáci za úkol s rodiči vyplnit (doplnit jména a místa bydliště). Ten slouží jako motivační nástroj, podnítí zvědavost žáků. Následně vybere společně s žáky otázky, jež by je ve vztahu k pra/rodičům zajímaly. Je důležité žákům otázky navrhnout, protože sami je nevymyslí. Žáci si je napíší na papír, a sami si tak připraví svůj pracovní list, který doma s pra/rodiči vyplní.

Příklad otázek:

- Vyprávěj mi o své mamince/tatínkovi/babičce/dědečkovi. Odkud pochází a kde vyrostli?
- Kam jste si chodili hrát, když jste byli malí? Jaká byla tvá nejoblíbenější hračka?
- Čím jsi chtěl/a být, když jsi byl/a malá a proč?
- Jak jste slavili Vánoce, když jsi byl/a malý/á? Jak probíhaly Vánoce za války? A když jsi byl na vojně?
- Na co si pamatuješ ze školních let? Měl/a jsi ve škole nějaký úspěch? Nebo průšvih?
- Která místa jsi v životě navštívil/a? A máš v plánu se někam vrátit? Jaké místo patří k tvým nejoblíbenějším a prozradíš mi proč?

3. Po dokončení úkolu si sedneme s žáky do kruhu a žáci sdílí své odpovědi. Každý vybere jednu nejzajímavější odpověď – krátký příběh, který přednese ostatním.

4. Závěrem žáci diskutují o tom, jaké bylo povídat si s pra/rodiči a co se dozvěděli o době, v které vyrůstali. Liší se jednotlivé příběhy? A jak je to možné? Jak mohou žáci získané příběhy dále zpracovat a použít pro společný výstup?

REFLEXE:

Probíhá v závěru aktivity při sdílení rodokmenů, vzpomínek a příběhů. Ptáme se žáků, jaké bylo povídat si s pra/rodiči o jejich dětství, co je na jejich vyprávění překvapilo. Důležité je zdůraznit individuální charakter lidského vzpomínání, je normální, že se vzpomínky liší.

POZNÁMKA:

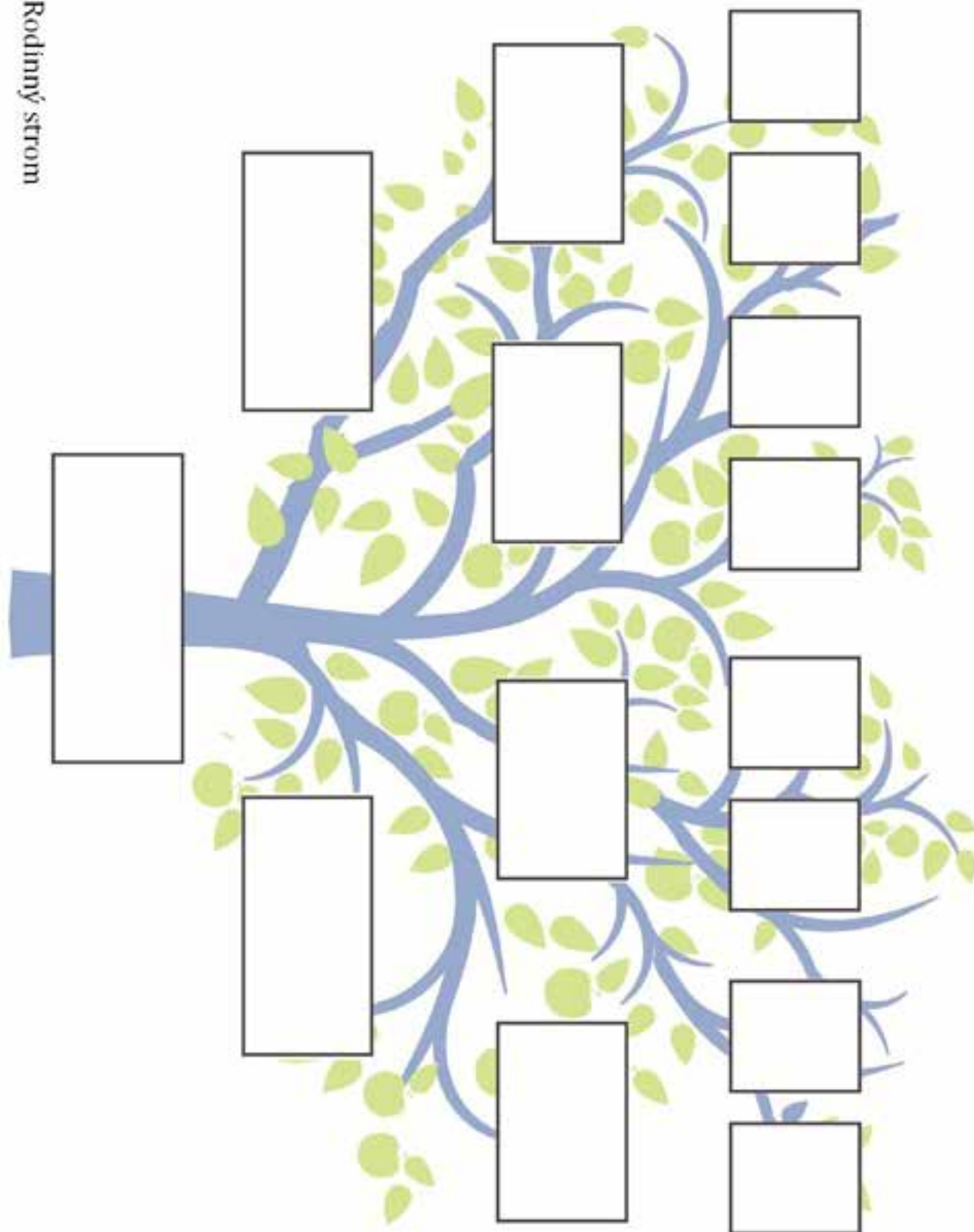
Práce s rodokmenem žáky velmi baví. Zadáte-li aktivitu např. přes víkend, může se do vytváření rodokmenů zapojit celá rodina a doplnit rodinný strom fotkami, rodnými listy apod.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Navrhla jsem žákům, ať si zahrají na reportéry a buď si odpovědi na otázky zapisují, nebo rozhovor nahrají na mobil, diktafon – to se jim líbilo. Pro práci s rodokmenem jsem připravila pracovní list, kde měli žáci vyplnit jméno (případně narození a vše, co se jim na list vejde). Do práce s rodokmenem se podařilo hodně zapojit tatínky, takže to bavilo děti i rodiče.

Andrea Tláskalová, ZŠ Zbiroh

Rodinný strom

NAŠE A VAŠE SLOVA

ANOTACE:

Aktivita vede žáky k respektu a pozitivním postojům vůči seniorům. Žáci si jejím prostřednictvím uvědomí rozdílné vyjadřování a způsob komunikace mezi generacemi.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a společnost

OV: jazykové vzdělávání a komunikace, společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV a GV: OSV

OV: OVDS

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DOPORUČENÝ VĚK: 10+

CÍLE:

Žáci:

- si uvědomují rozdílné vyjadřování a způsob komunikace mezi generacemi
- chápou význam starší generace pro mladší
- mají vybudované pozitivní postoje vůči seniorům

DĚLKA: 20 min.

POMŮCKY:

- papíry, psací potřeby

POSTUP:

1. Rozdělíme žáky do skupin po 4–5 a každé skupině rozdáme papír.
2. Poté žákům zadáme úkol: budou mít 5 minut na to, sepsat všechna slova, o nichž si myslí, že je generace jejich prarodičů nepoužívá (a případně neví, co znamenají).
3. První část aktivity vyhodnotíme, každá skupina dostane možnost přečíst svá slova. Při vyhodnocování s žáky diskutujeme, zda vybraná slova prarodiče skutečně nepoužívají, nebo nevědí, co znamenají.
4. Zadáme žákům druhý úkol: budou mít 5 minut na to, sepsat všechna slova, která používají jejich prarodiče a nepoužívá je jejich generace.
5. Stejným způsobem vyhodnotíme i druhou část aktivity. Pokud žáci některá slova neznají, necháme ostatní, aby je vysvětlili.

REFLEXE:

Probíhá formou diskuse. Zaměříme se na výrazy prarodičů, které žáci již nepoužívají. Jak se změnil slovník, jaká slova se naopak používají dnes? Jak se změnily možnosti komunikace – jak komunikovali jejich prarodiče a jak oni sami?

POZNÁMKA:

V závěru hodiny můžeme zadat žákům domácí úkol – vyzkoušet prarodiče či jiného blízkého seniora z výrazů, které žáci sepsali jako vlastní své generaci. V následující hodině pak o výsledcích společně diskutujeme.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Aktivitu jsem testovala na několika třídách, žáci se vždy aktivně zapojovali. U slov typických pro svou generaci neměli problém, napadlo je zařadit i emotikony (smajlíky) a populární zkratky (OMG, BTW, YOLO). Naopak se museli pořádně zamyslet nad slovy generace svých prarodičů, většinou použili slova, která používají jejich babičky a dědečkové a slova ze starších českých literárních děl. Aktivita žáky bavila, některá slova pak chvíli používali v dalších hodinách.

Hedvika Wünschová, lektorka projektu

SEZNAM PILOTNÍCH ŠKOL

Pilotní školy, které od října 2013 do července 2014 realizovaly projekt Příběh mé rodiny.

ZŠ a MŠ T. G. Masaryka, Ostravská 658/28, 743 01 Bílovec

ZŠ Vojtěcha Martína, Sportovní 584, 739 44 Brušperk

ZŠ Buštěhrad, Tyršova 77, 273 43 Buštěhrad

Viva Bambini, Na Sadech 29, 370 01 České Budějovice

ZŠ a MŠ Hlušice, Hlušice 144, 503 56

ZŠ M. Choceňského, M. Choceňského 211, 565 01 Choceň

ZŠ Antonína Bratršovského, Saskova 34, 466 01 Jablonec nad Nisou

ZŠ Karlovy Vary, Konečná 25, p. o., 360 05 Karlovy Vary

ZŠ Turnov, 28. října 18, 511 15 Turnov

ZŠ Uherský Brod, Mariánské náměstí 41, 688 01 Uherský Brod

Gymnázium a SOŠ dr. V. Šmejkala, Stavbařů 5, 400 11 Ústí nad Labem

ZŠ Zbiroh, Muchova 554, 338 08 Zbiroh

ZŠ Polnička, Polnička 147, 591 01 Žďár nad Sázavou

SBORNÍK VZPOMÍNEK

Základní škola a Mateřská škola T. G. Masaryka, Bílovec

Eliška Richtárová a Andrea Pilichová a třídy 7. A a 7. B

AKTIVITY:

- Nejstarší fotografie z rodinného alba
- Nejstarší předměty, co máme doma
- Maminko, tatínku, babičko, dědečku, vyprávěj

PRŮBĚH PROJEKTU:

Chtěli jsme podpořit vztah mezi dětmi, rodiči, prarodiči a školou, posílit mezigenerační citění. Na projektových aktivitách spolupracovalo 35 rodičů a prarodičů, kteří odpovídali na zvědavé otázky. Žáci s nimi vedli rozhovory, rodiny se zapojily do vyhledávání dobových předmětů, oblečení a spolupracovaly v průběhu celého projektu.

VÝSTUPY PROJEKTU:

Dvě společné hodiny se nesly v příjemné atmosféře úcty, sounáležitosti a vzpomínek na časy dávno minulé. Vyprávěly se příhody ze školních lavic, během komentované módní přehlídky nám úžasné modelky připomněly módní trendy mládí našich rodičů a prarodičů, byla připravena výstavka rodinných artefaktů s komentáři žáků. Abychom návštěvníkům z řad rodičů a prarodičů přiblížili současné výukové metody a to, jak jsme s tématem rodiny pracovali my, pustili jsme film z portálu JSNŠ Babička Lien a vyzkoušeli si aktivitu Žebříček hodnot. Výsledné srovnání nejdůležitějších hodnot žáků a jejich rodičů přineslo zajímavé podněty pro další povídání. Konečně chvíle dojetí přineslo autorské čtení zážitků rodičů a prarodičů ze sborníku vzpomínek, který jsme vydali. Společné zpívání písní všech generací naše setkání ukončilo.

REFLEXE:

Líbil se nám pozitivní přístup zapojených rodin k setkání generací. Žáci i jejich rodiče a prarodiče hledali zajímavé staré předměty a skrze vzpomínky poznávali nedávnou historii. Poutavé zážitky z minulosti nás přivedly na nápad sestavit ze vzpomínek sborník příběhů a slavnostně jej předat všem zúčastněným rodičům a prarodičům na závěr projektového dne.

Eliška Richtárová a Andrea Pilichová, učitelky

Vážená pani riaditeľka, vážené pani učiteľky,

včera večer sme sa ako rodičia mali možnosť zúčastniť v našej škole ZŠ TGM na skvelom stretnutí našich detí-siedmakov s generáciou rodičov a prarodičov.

Projekt bol spracovaný veľmi zaujímavým a originálnym spôsobom. Deti aj všetci príbuzní žili nejaký čas týmto projektom, jeho prípravou. Už len tým, ako každý hľadal zaujímavé starodávne artefakty v rodinách a domácnostiach, nás všetkých veľmi potešili, zaspomínali sme si na veci a príhody dávno zabudnuté (a možno, že sme aj zachránili nejaké kúsky určené na vyhodenie :))

Každopádne si myslím, že nielen za seba, ale i za ostatných zúčastnených môžem povedať, že sme sa my všetci a hlavne deti cítili veľmi príjemne, uvoľnene a za celú akciu vám všetkým patrí nielen naša vďaka, ale hlavne náš obdiv – klobúk dolu.

Ďakujeme a želáme vám i vašim žiakom veľa úspechov v ďalších podobných aktivitách.

Viera Juřenová, babička

JAK SI HRÁLI NAŠI RODIČE?

Základní škola Vojtěcha Martíčka, Brušperk

Jana Klimková a Šárka Teichmannová a třídy 5. A a 5. B

AKTIVITY:

- **Badatelna: Jak si hráli naši rodiče a prarodiče?**
- **Nahlížíme do obecní kroniky**
- **Nejstarší fotografie**
- **Anketa**

PRŮBĚH PROJEKTU:

Úvodní seminář pod vedením lektorky JSNŠ nám pomohl stanovit základní téma celého projektu – Hry, hračky a volný čas v dětství našich rodičů a prarodičů. Během jednotlivých aktivit se žáci blíže seznámili s různými druhy pramenů a naučili se je rozlišovat. Osvědčily se nám následující aktivity:

- **Prameny hmotné** – děti si přinesly hru, hračku nebo jiný předmět, se kterým si hrají či hrály samy, a pokusily se doma najít i nějakou věc, která se váže k dětství rodičů a prarodičů. V kruhu jsme si o těchto věcech povídali, snažili se uhádnout u neznámých předmětů, k čemu sloužily, jak se s nimi hrálo. A děti zjistily, že mnohé hry a hračky už neznají, některé by si nechaly na hraní i dnes. Objevily se i hry a hračky, které zůstaly známé dodnes.
- **Prameny ústní** – děti si na základě předchozí aktivity zformulovaly tři základní otázky, které pokládaly doma svým rodičům a prarodičům, a odpovědi zaznamenaly písemně na připravené lístečky. Pokud se s touto hrou či hračkou nesetkaly, měly požádat o vysvětlení či pravidla hry. Poté jsme o nich diskutovali ve škole a navzájem se s nimi seznámili. Mnohé děti přiznaly, že to byla první příležitost, kdy se dozvěděly něco o dětství svých rodičů a prarodičů, uvědomily si, že jejich dětství bylo hezké a v mnohém podobné. Po rozhovorech s rodiči si některé vyplnily mnohem více lístečků, kde zaznamenaly i různé příhody z dětství rodičů.
- **Prameny písemné** – protože jsme za sebou měli sdílení zážitků rodičů a prarodičů z dětství, děti začaly přemýšlet o tom, jak vypadala doba, ve které jejich rodiče a prarodiče prožívali své dětství, a jak vypadala obec, ve které žijí. Proto jsme do školy pozvali kronikářku Martinu Helískovou, která seznámila děti s Pamětní knihou obce (kronikou), práci kronikáře, vysvětlila, jak vlastně takový zápis vzniká, co se zaznamenává o dění v obci. Děti si prohlédly nejen kroniku, ale i jiné druhy písemných pramenů. Paní kronikářka přinesla i památky na svou rodinu – pas z roku 1916, výuční list z roku 1938, pracovní knížku z roku 1942.
- **Prameny obrazové** – první část jsme propojili s návštěvou kronikářky, která kromě písemných pramenů přinesla i fotografie své rodiny, včetně svatebních fotografií z roku 1916, 30. až 80. let, kde si děti mohly uvědomit, jak se měnila například móda a účesy. Také se seznámily s fotografiemi známých míst v obci kdysi a nyní. Své fotografie přinesla i paní učitelka a děti. Na všech si všimaly oblečení, her, hraček a hádaly, z které doby fotografie pocházejí.

Všechny aktivity vyvrcholily přípravou pozvánek na projektový den, které si děti vytvořily v hodině výtvarné výchovy samy, takže každá pozvánka byla originální. Konečně poslední přípravná aktivita vznikla vlastně nečekaně, kdy paní učitelku bombardovaly děti dotazy na její dětství a ptaly se i ostatních vyučujících, chtěly si porovnat vzpomínky svých rodičů s jinými dospělými, které znají. Proto jsme vytvořili anketní formulář,

kde jsme použili otázky stejného znění jako u rodičů a prarodičů. Děti měly za úkol oslovit vybraného učitele a anketu s ním provést.

VÝSTUPY PROJEKTU:

Při přípravě projektového odpoledne spolupracovali učitelé II. stupně. Společně s vybranými žáky si připravili pro účastníky a jejich příbuzné jednotlivá krátká vystoupení, kdy si rodiče a prarodiče zavzpomínali na své dětství a mládí. Každý rodinný tým měl navštívit pět stanovišť a na každém splnit jeden úkol, za který obdržel razítko a na závěr rodinný certifikát.

V čítárně byla umístěna výstavka knih pro děti a mládež z dob minulých i současnosti. Žáci si zde připravili krátké dialogy, jak by asi vypadalo setkání postav ze současných a starších knih (Robinsonka a Alice z knihy Karen McCombie, Čtyřlístek a Kačer Donald, Rychlé šípy a Klub záhad – T. Brezina, Mikulášovy patálie a Deník malého poseroutky, Harry Potter a Saxana). V tančírně si žáci připravili vystoupení na motivy seriálu Comeback propojené s klipy slavných českých písní od 60. do 80. let a vlastní fotografickou tvorbou (např. Karel Gott, Waldemar Matuška, Michal David a další). Žáci měli vyzvat rodiče či prarodiče k tanci a krátce si s nimi zatančit. V tělocvičně se návštěvníkům nabízel pohled na změny v tělovýchově, tedy co se cvičilo a cvičí ve volném čase, součástí byl i blok reklam dotýkajících se sportu. Ve videoherně proběhla tradiční televizní soutěž Videostop, kde ve čtyřech kategoriích – znělka, ukázka, pantomima a tajemný předmět – týmy hádaly názvy filmů, pohádek, seriálů pro děti a mládež z dob minulých i současných. Konečně v badatelně se návštěvníci seznámili s výstavkou hraček, her a předmětů, kterými se rodiče a prarodiče bavili ve svém dětství. Vyrobili jsme zde tři časové osy. Na první byly české dějiny 20. století, na druhé ose dějiny obce, které děti zpracovaly z kroniky, a na třetí byly umístěny získané vzpomínky.

REFLEXE:

Projekt pro nás představoval velice příjemnou práci, děti aktivity bavily, projektový den byl skutečně dnem rodiny, strávili spolu celé odpoledne, což pro mnohé rodiny není běžné. Rodiče ožili při vzpomínkách na své dětství, vžili se do role dítěte. Děti přiznaly, že je těšilo se dozvědět něco o dětství rodičů, takže pro nás byl hlavní účel, tedy stmelení rodiny a povídání si spolu, rozhodně splněn. Celý projekt bavil i ostatní žáky, byl inspirací pro pátáky, kteří se už teď těší, jak budou chystat aktivity pro příští 5. třídu.

Jana Klimková a Šárka Teichmannová, učitelky

5. A

Moc se mi líbilo, se jsem se dozvěděla o mnohých rodinách.

Líbilo se mi jak jsme odpovídali učitelce a rodičům.

To bylo bylo fakt SUPER!! A navíc že se mi líbilo tím společným den a
konvicí "COME CAMBEG" COMEBACK.

Líbilo se mi jak mi rodiče povídali o svém dětství.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Líbilo se mi jak jsme psali ty příběhy, ale nejlepší bylo ten společný den. To mi
líbilo se mi jak jsme se sešli a sešli jsme se.

Právě jsem se měla dozvědět něco o svých dětech.

Moc se mi líbilo, že by někdy nemusel dělat je nom jeden.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Líbilo se mi všechno ale mohlo by to být ještě víc.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Moc se mi líbilo to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Všechno se mi moc líbilo, nejvíce ty příběhy a comeback. :-)

Super byly příběhy a taky, když jsem
se ptala rodičů a paní učitelky na
otázky.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

Líbilo se mi to, že jsme se sešli a sešli jsme se.

To bylo bylo fakt cool. Bylo to fakt super
možnost, že jsme se sešli a sešli jsme se.

5. B Nejvíce se mi líbilo jak kdy byla paní kronikářka z Kamenice.
A máce se mi milovalo přepisování papírků a moji rodině na barvné papírky.

Máce se mi líbilo jak kdy byla paní kronikářka a jak jsme se ptali učitelů na jejich dětství.

Máce se sase líbilo vysvětlit od rodičů jejich oblíbené hračky, hry... – no prostě jejich minulost. Také mě bavilo to samé, co u rodičů, ale se učitelů. A projektové odpovídání bylo prostě „super“. Nejvíce se mi líbila videotekna. Jen máce nebavilo přepisovat papírky papírky se vzpomínkami na barvné.

Mě sase se líbilo ptát se rodičů jak prožili dětství.

Líbilo se mi jak jsme se ptali učitelů na jejich dětství.

Bylo super když jsme dostali nové brčko.

Když se mi líbilo že jsme dostali nové brčko a že jsme vyprávěli rodiče.

Líbilo se mi všechno, ale nejvíce se mi líbilo projektové odpovídání.

U Nejvíce se mi líbilo brčko a paní kronikářka.

Nejvíce se mi líbilo vysvětlit rodičům a babička a bavilo mě i jak ve škole byla slečna Veronika.

Nejvíce se mi líbilo projektové odpovídání a kdy jak kdy byla paní Kronikářka.

Nejvíce sase líbilo videotekny.

Nejvíce se mi líbilo jak kdy byla slečna Veronika a kronikářka.

a líbilo se mi jak jsme dostali brčka ale mohlo být jiné barvy.

Líbilo se mi, že jsme dostali brčka, ale mohly být v jiné barvě.

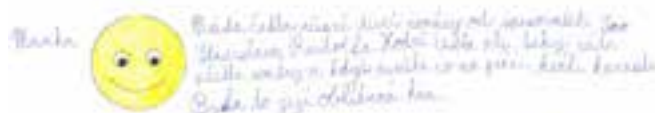
Nejvíce se mi líbilo jak u nás byla paní kronikářka.

Líbilo se mi jak jsme odpovídala mamce.

YOUTUBE VERSUS GRAMOFON 1:1

Soukromá školka a škola Viva Bambini, České Budějovice

Lucie Schützová a 1.–3. třída

AKTIVITY:

- Rodokmeny
- Nejstarší předměty, co máme doma
- Dobové fotografie pod lupou
- Dílny dětí a prarodičů

PRŮBĚH PROJEKTU:

Na úvodní hodinu jsem si sebou přinesla starší předměty – valchu, vrtačku, dobové fotografie a panenku po babičce. Hádali jsme předměty a vyprávěli si, k čemu sloužily, děti dostaly následně za úkol přinést věc z dob svých rodičů či prarodičů a říci k ní pár slov. Tato aktivita se nám moc líbila, četli jsme pohled vojáka z 1. světové války, prohlédli si staré nádobí, fotografie, šperky, vysvědčení a vyslechli jsme si zajímavé příběhy. Dále si děti vybraly dle dobových fotografií (móda, škola, fronta na maso, Vánoce, hračky) téma, ke kterému ve skupinkách vymyslely pět pro ně zajímavých otázek. Na ně pak doma zjišťovaly odpovědi. Poté se znovu rozdělily do skupinek a vybraly nejzajímavější odpovědi, které následně sdělily v kolečku ostatním. Dozvěděli jsme se například, proč ženy dříve nosily rukavičky, jak dlouhá měla být sukně, kdy ženy začaly nosit kalhoty, čím se zdobil po válce stromeček a plno dalších zajímavostí. Na závěr projektu jsme plánovali projektový den.

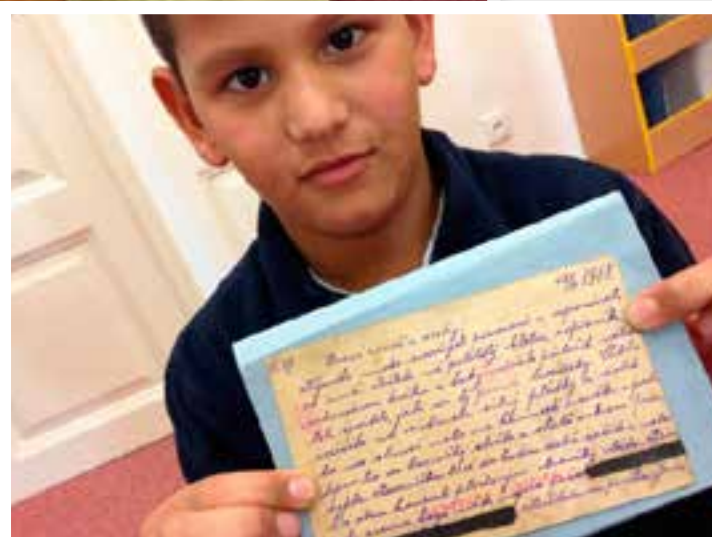
VÝSTUPY PROJEKTU:

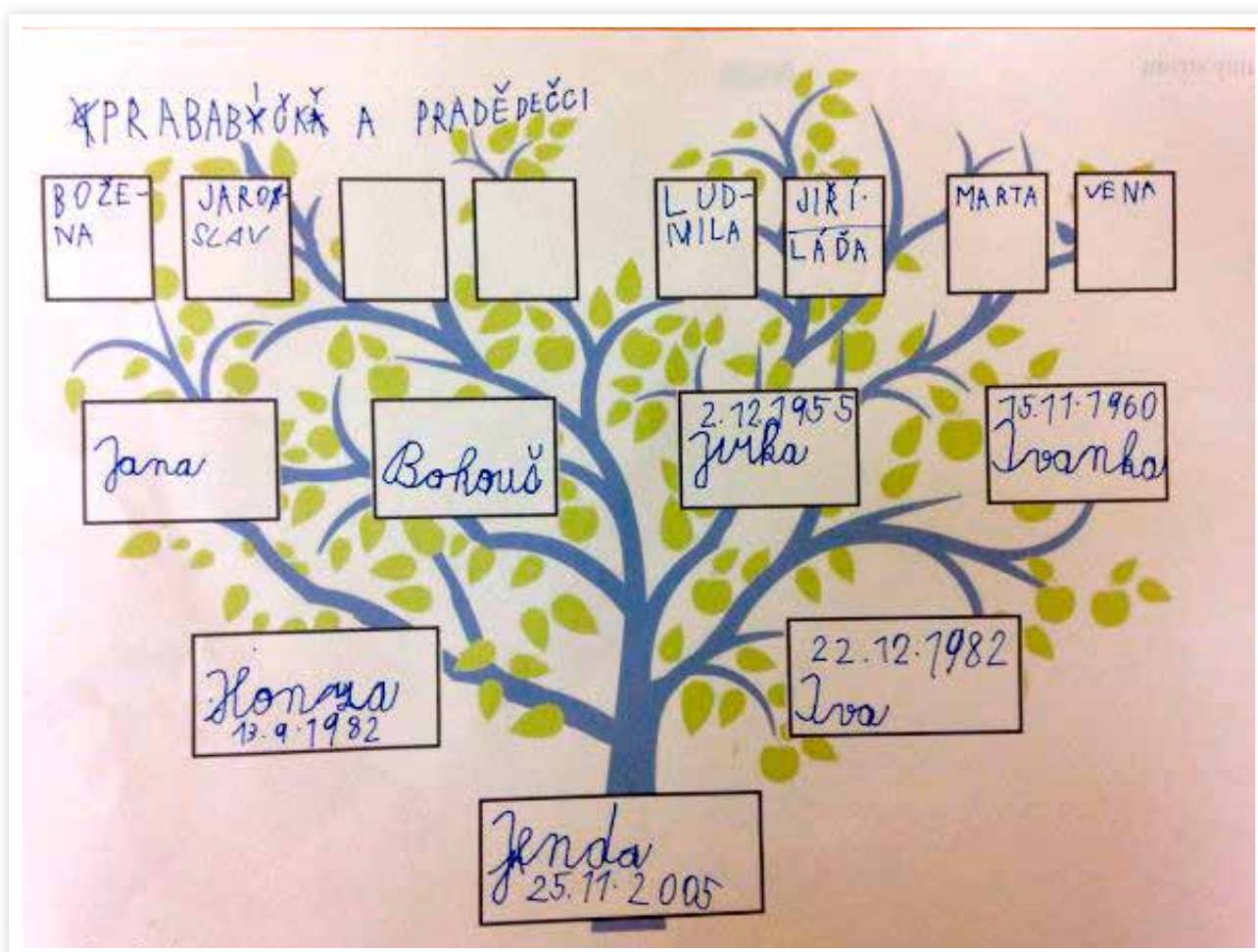
Připravili jsme si módní přehlídku – děti v „moderním“ oblečení v doprovodu rodiče, prarodiče nebo někoho známého v oblečení z dob jeho mládí. A několik stanovišť, kde si rodiče a prarodiče mohli vyzkoušet hru na iPadu, moderní tanec – street dance, hip hop, výuku angličtiny metodou Mysli anglicky, matematiku s Montessori pomůckami, děti představily YouTube a moderní hudbu. Rodiče a prarodiče si na oplátku připravili pro děti výuku háčkování, pouštění gramofonových desek, z her kuličky, piškvorky, lodě a céčka.

REFLEXE:

Projekt splnil mé očekávání – děti se ptaly svých rodičů a prarodičů, získaly povědomí o minulém století a minulém režimu a životě během této doby.

Lucie Schützová, učitelka

NÁVRATY NA ŠKOLNÍ DVŮR

Základní škola M. Choceňského 211, Choceň

Lada Cejpová a třída 6. C

AKTIVITY:

- Kresba rodiny a jejích členů
- Rodokmen
- Nejstarší fotografie z rodinného alba
- Rozhovory s pamětníky
- Sloh na téma „Moje rodina“

PRŮBĚH PROJEKTU:

Ve volbě aktivit jsme navázali na úvodní workshop vedený lektorkou JSNŠ. Znova jsme se vraceli k tomu, kdo tvoří rodinu a kolik má konkrétní rodina členů. Pokračovali jsme i ve výtvarném dokončení nákresu rodiny, doplnili jsme barvy a dopsali zdůvodnění, proč si tohoto člena představuji zrovna takto. Už v prvním pololetí školního roku jsme se věnovali rodokmenu a pátrali po nejstarší fotografii v rodinném albu. Ke každé fotografii si žáci doplnili vše, co se v rodině podařilo zjistit – kdo na fotografii je, kdy a kde byla pořízena... Celý soubor jsme si nechali svázat do naší první společné „knihy“. Třetí fází bylo vedení rozhovorů s vybraným pamětníkem. Nejčastěji vystupovaly v roli pamětníka maminky (14), tatínkové (6), babičky (5), dědečkové (2) a strýčkové (1). Připravili jsme čtyři otázky, na které každý hledal odpověď, a sice: Jaké bylo nejneoblíbenější jídlo ve školní jídelně? S kým jsi seděl v první třídě? Jaká byla tvoje nejoblíbenější hračka? Které hry jste hráli s kamarády venku? Všechny odpovědi jsme nalepili na plakáty podle tématu a vyzdobili si jimi třídu.

VÝSTUPY PROJEKTU:

Nejvíce děti zaujalo, jak jejich pamětník trávil volný čas s kamarády venku. Proto jsme se rozhodli nabídnout takovýto „volný čas“ pamětníkům znovu a tentokrát na půdě školního dvora a školy. Děti se rozdělily do skupinek a každá si připravila svoje stanoviště. Na trasu po stanovištích všichni zájemci vyrazili se startovní listinou, kam se zapisovaly známky za splnění úkolu. Na stanovištích bylo připraveno: skákání panáka, skákání gummy, švihadlová školka, střelba z praku na plechovky, přebírání provázku, míčová školka, hod na basketbalový koš, poznávání předmětů, luštění zašifrovaného nápisu, kimovka, bloudění po škole a zjišťování informací, zeď tajných dětských přání.

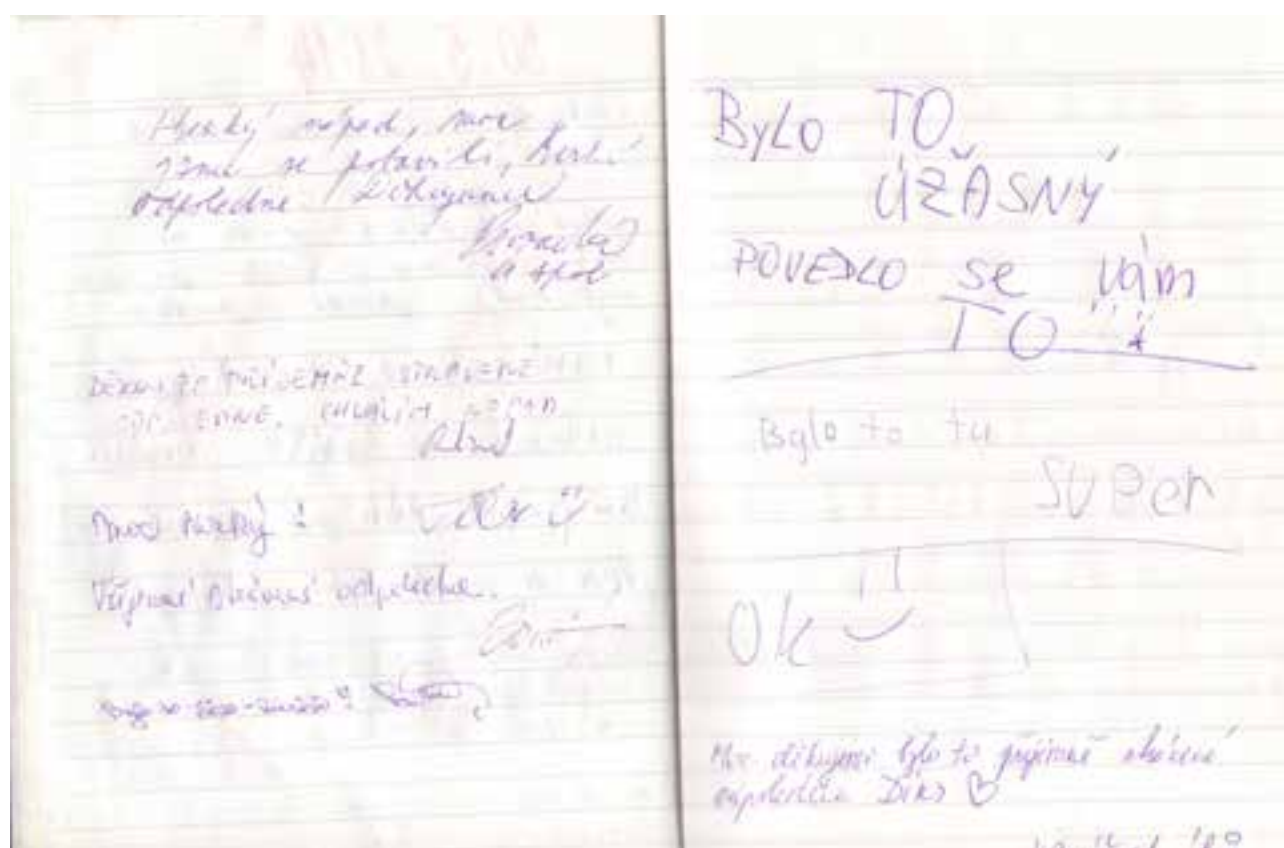
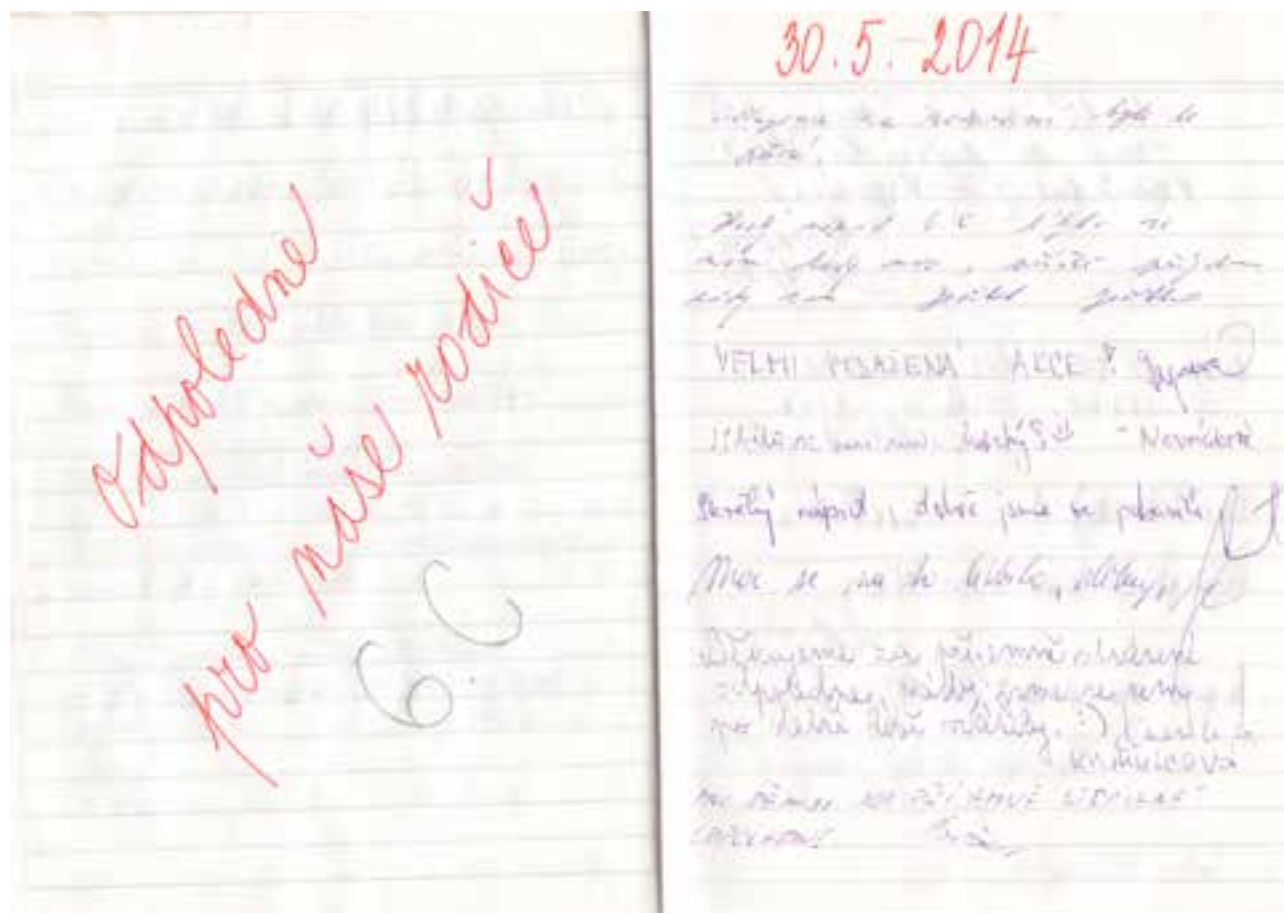
Za vysloužené jedničky získali soutěžící body a mohli navštívit tombolu Poklady z půdy. Závěrem si v naší „kavárničce“ mohli dát kávu, prohlédnout si výstavu hraček, práce na téma Moje rodina – jak to vidím já a hlasovat pro nejlepší Mamutí komiks (dějepisná práce). Našeho projektového odpoledne se účastnilo 52 soutěžících pamětníků.

REFLEXE:

Byla jsem osobně velice mile překvapena zájmem ze strany rodičů, některé jsem viděla poprvé. Děti projektem a zejména přípravou projektového odpoledne skutečně žily a strašlivě se těšily. A můj cíl byl také splněn: Poznala jsem jednotlivé rodiny, rodiče navíc přišli do školy dobrovolně a S ÚSMĚVEM!

P. S. A příští rok máme pro velký úspěch celou akci zopakovat.

Lada Cejpová, učitelka

PROMĚNY MĚSTA, OBLÍBENÝCH JÍDEL I BYDLENÍ

Základní škola Antonína Bratršovského, Jablonec nad Nisou

Štěpánka Fabiánová a 6. třída

AKTIVITY:

- Projekce filmu *Tak to vidím já: Pepa*; aktivita *Co mi chybí*
- Rodinné fotoalbum
- Myšlenková mapa na téma „Rodiny“
- Jablonec v proměnách času
- Příběh rodinného artefaktu
- Rodinný recept
- Rozpočet a bydlení
- Rodokmen

PRŮBĚH PROJEKTU:

Na úvod jsme diskutovali o filmu *Tak to vidím já: Pepa*. Následně dostali žáci za úkol si připravit fotku, ke které se váže rodinný příběh. Nechala jsem je rozdělit se do skupin, kde společně prezentovali a sdíleli své rodinné příběhy. Ten, který jim přišel nejlepší – byl nejvtipnější nebo je nejvíce zaujal –, představili celé třídě.

Myšlenková mapa se velmi osvědčila. Zvolila jsem zadání „Rodiny“ – úmyslně v množném čísle a bez dalších popisujících slov (žádná přídavná jména, zájmena) a metodu dvou kroků. V první fázi nejprve žáci váhali, pak se odrazili od toho, že začali vypisovat příbuzné. Ale pak bylo vidět, že si začínají uvědomovat i další souvislosti. V další části jsem zvolila „odborný“ text o různých typech rodin, o adopci a pěstounské péči. Po přečtení textu a následné diskusi následoval druhý krok v myšlenkové mapě – jinou barvou si měli žáci doplnit další informace (buď doplnit nové, nebo připsat rozšiřující k těm, co už měli).

Žákům jsem přinesla staré fotky Jablonce a jejich úkolem bylo poznat, o která místa se jedná. V další fázi jsem po nich chtěla, aby zkusili popsat, jak dané místo vypadá nyní. Bylo to pro ně až překvapivě obtížné, přestože většinu míst znají a denně chodí kolem. Bylo vidět, že vůbec nevnímají, co ve městě je. Aktivita žáky zaujala, bavilo je poznávat, která místa jsou na fotkách zachycená. Některé rodiny se docela „chyty“ a dodaly ještě mnoho dalších zajímavých fotek nebo pohledů. Shodou okolností probíhala v kostele sv. Anny výstava o zmizelých jabloneckých památkách, takže jsme to spojili i s exkurzí. Dokonce se mi podařilo domluvit s panem farářem, který zná regionální dějiny a zajímá se o jabloneckou secesní architekturu, aby nás výstavou provedl. Měl mnoho pozoruhodných doplňujících informací, vybral nejzajímavější obrázky a příběhy, takže exkurze byla nejen přínosná, ale i velmi zábavná. Nakonec jsem žáky v rámci mezipředmětových vztahů nechala v hodině výtvarné výchovy kreslit jednu z místních secesních budov.

Žáci měli za úkol přinést předmět, který má nějakou rodinnou hodnotu. V kruhu pak žáci postupně popisovali přinesené předměty, vyprávěli příběhy, jak rodina věc získala, jak je stará, proč pro ně má takovou hodnotu. Sešly se nám různé věci – od hrníčku přes svetr až po šavli a vysvědčení.

Zadání úkolu jsem formulovala dost široce. Žáci měli přinést buď starý rodinný recept, nebo recept na jídlo, které měli rádi jejich dědové a babičky, když byli malí, nebo recept na jídlo, které bylo tehdy běžné. Sešly se nám recepty na slavnostní jídla, na brambory na loupáčku až po typické sudetoněmecké hrušky frühaufky. Tato aktivita se opravdu vydařila. Už během úvodního workshopu vyplynulo, že je to téma, které většinu žáků ve třídě opravdu zajímá.

Abychom splnili ŠVP, zařadila jsem do projektu i finanční gramotnost a rodinné bydlení. Žáci měli za úkol zjistit průměrnou mzdu, ceny běžných potravin a průměrné náklady na bydlení a energie. Poté se každý pokusil sestavit rodinný rozpočet. Dále jsme pracovali se statistickými údaji a s grafy a tabulkami. Porovnávali jsme vždy přibližně ve zletých intervalech změny, typy bydlení, vybavení domácností. V poslední části měli žáci za úkol navrhnout byt pro svoji budoucí rodinu. Původně jsem téma chtěla nechat až na konec školního roku, po skončení projektu. Nakonec jsem byla ráda, že jsem ho zařadila hned. Ukázalo se, že téma financí a bydlení je pro žáky skutečně potřebné. Zároveň je to téma, které se dá velmi dobře propojit se skutečným životem rodiny, takže je pro děti i zajímavé.

Při pátrání po zážitcích prarodičů jsem nevycházela z toho, co si žáci připravili doma, ale šla jsem opačnou cestou. Nejprve jsme si povídali o jejich volném čase, o zážitcích z prázdnin (navazovalo na jarní prázdniny) a o nejstarších zážitcích, které si umí vybavit. Teprve poté dostali žáci za úkol zeptat se doma prarodičů, který zážitek si oni pamatují nebo na který nejraději vzpomínají. Tohle byl pro žáky asi nejobtížnější úkol kvůli zaznamenávání vzpomínek.

Při aktivitě s rodokmenem jsem jako motivaci využila dokument, který natáčela Česká televize se známými osobnostmi. Tohle byla činnost, o které se domnívám, že nejvíce zapojila prarodiče. Jedna žákyně přinesla rodokmen sahající až do doby Marie Terezie.

REFLEXE UČITELE:

Projekt hodnotím kladně, ačkoli očekávání byla větší. Doporučuji předem vysvětlit rodičům a prarodičům přínos projektového vyučování, neboť tato forma výuky se starší generaci může zdát nezvyklá. Někteří starší lidé jsou zvyklí na pevně dané zápisy v sešitě, které se žáci mají naučit z paměti, tak to oni sami poznali a tak to od školy očekávají. Mnozí z nich pak mohou mít pocit, že podobné projekty jejich dětem nic nepřinesou.

Osobně bych příště volila intenzivnější formu. K projektu jsme využívali hodiny výchovy k občanství, která je jednou týdně. U některých aktivit je rozhodně potřeba dvouhodinovka. Tak, jak jsem projekt rozplánovala, byl příliš roztažený. Žáci už ke konci ztráceli motivaci a pomalu už si nepamatovali, co jsme dělali na začátku. Příště bych z těchto důvodů volila formu projektového dne nebo projektového týdne.

Přes všechny „nesnáze“ celkově hodnotím projekt kladně. V závěrečné diskusi každý z žáků dokázal popsat, co mu projekt přinesl, i ohodnotit sám sebe. Každého přirozeně zaujala jiná činnost – kdo rád vaří, chtěl by se více zabývat recepty, kdo má zmapovaný rodokmen, chtěl by doplňovat další informace... Pokládám ale za důležité, že si každý odnesl nějakou pozitivní vzpomínku nebo zajímavou informaci. Celou dobu jsme si vedli vlastní portfolia, kde jsme jednotlivé výstupy shromažďovali. Mnozí z žáků si odnáší skutečně kvalitní doklad o své rodině a své práci.

Štěpánka Fabiánová, učitelka

Karolína

21.1.

Babčím nejlepším zážitkem byl když
jela prvně k moři. První holka
je byla. Jela kam se souj. deným manélem
a s dětmi. Jeli kam i s jejich
přem. Babčička se hodně děla.
Dlouho si hrála vln. Udržela
přiky a nepatky holce na cestu.
Bak si ita dobalit vln. Bak vypli.
Bak když přela st. si vybalit.
Babčička otevřela svůj kufi a
me s ním nebylo. Můj kufi ji ho
vyndal, protože si s kufi kufi
chtěl hrát.

Jadvička

Četřicetým nejlepším zážitkem
z dětství asi bylo, když si ji
rodici koupili první televizor.
Tenkrát, v podzimních letech, to
jisti nebyla úplně samozřejmost,
mít televizor v každé domácnosti.
Každý vyhláhl jen pár hodin denně,
pro nás by to byl i program dost
nezajímavý, ale tenkrát to byla
radost a sbírala se celá rodina
například u přenosu a království.
Kdož po dítě to bylo přijímání světla
světelných dnů, kdy byly spousta porin-
nosti a musely pracovat třeba s rodiči
na sobě (dělal se zákony,
sádky, skřítky, ryby, skot každý
den bral po království a podobně) a
dítě spousta síci, co my si nemůžeme

KACHLA S VĚTRM

Nálev: 4 litry octu
3 poloviny octu
1 litr octu
1 litr octu
1 litr octu

Vytřesenou směsí octu a nálevu peroxidem poštěm sevnit
i zvenčí, aby se nálev do nase važí a to nejlepší den předem -
večer před pečením.

Druhý den ji položíme do odkrytého pekáče, nepatrně podlijeme
vajíčkem a na stálého donoru, občasní a potírání nálevem v dost
krátkých intervalech poštěm velmi zvolna na nejmenší ohni
v troubě. Píci bezpečně 4 hodiny.

Po 3 hod. pečení se nálev rozšířil na plátky a osušil i sevnit.
Kucha je potom tavná, utvořená.

Švestkové knedlíky a brambory, státo.

14 dní uvařujeme v osmácti hodinách, 20 dní uvařujeme, 20 dní uvařujeme,
1 švestka, 1 litr rozpuštěného másla, 1 litr octu.
Uvařujeme v troubě státo, uvařujeme v troubě, uvařujeme v troubě
a uvařujeme do něho švestky. Knedlíky vaříme 10 min. ve vařící
osmácti vodě.

ZASADILI JSME STROM RODINY

Základní škola Konečná 25, p. o., Karlovy Vary

Štěpánka Šťastná a třída 5. A

AKTIVITY:

- Nejstarší fotky z rodinného alba
- Rodokmen – strom naší rodiny
- Moje první vlastnoručně vyrobená knížka
- Noc s Andersenem
- Společný výlet rodičů, dětí a přátel školy

PRŮBĚH PROJEKTU:

Po úvodním lednovém workshopu pro pedagogy bylo důležité namotivovat děti ve škole. Společně s třídním učitelem jsme jednotlivé aktivity realizovali v hodinách českého jazyka a pracovní výchovy. Prvním motivačním prvkem bylo povídání nad starými fotkami, které jsem přinesla do třídy. Kdopak na nich je? Čí je to svatba? A kde se to odehrálo? Kdy to bylo? A jak to dopadlo? Takhle se děti ptaly, když jsme se fotografiemi probírali a povídali si o nich. Potom jsme si s dětmi povídali o tom, jaké to bylo, když jsem byla v jejich věku a chodila do školy. Přinesla jsme jim ukázat „knížku“, kterou jsem vytvořila své dceři k patnáctým narozeninám. Celá je složená z fotografií, které mapují jednotlivá období jejího života a dokumentují nejzajímavější rodinné události. Děti si knížkou listovaly a vzpomínaly na své zážitky. A najednou jsme zjistili, že každý z nás má spoustu rodinných příhod a zážitků, ale většinou jen z aktuální doby, které je součástí. O dětství svých rodičů toho děti zas až tak moc nevěděly. Proto jsme se domluvili, že než si začneme vyprávět „Příběh naší rodiny“, uděláme si nejdříve jasno v našich předcích. A tak jsme začali připravovat rodokmeny.

Další aktivitou tedy byl rodokmen. Děti dostaly pracovní list s rozkreslenými obdélníčky, do kterého si doma společně s rodiči zaznamenaly členy své rodiny. Pokud to bylo možné, měly za úkol napsat jméno a příjmení, datum narození, popřípadě i úmrtí. Ve třídě jsme následně hledali rodinného předka, který se narodil nejdříve. Došli jsme až do roku 1866. Když měly děti zmapovány své rodiny, pustili jsme se do výroby stromu. Na čtvrtku si každý namaloval svůj fantazijní strom. Na další čtvrtku pak listy. Ty si děti vystříhly a nalepily na strom. Do listu, který umístily dolů na kmen, si napsaly své jméno. Tím byl položen základ jejich rodinného příběhu. Protože kde jinde začít než u sebe?

Příběhy našich rodin jsme si chtěli nějak zachovat a zapsat. Proto jsme začali tvořit vlastní „knížku“. Prvním z listů byl list o nás samotných. Děti si donesly svoji fotografii a dostaly za úkol sepsat svoji krátkou charakteristiku. Následně si do hodiny českého jazyka děti přinesly nejstarší věc, kterou doma našly, a sepsaly její příběh. Dalším tématem a listem v knížce byly nejkrásnější zážitky s rodinou. List, který jsme pojmenovali „Ruka“, se obzvláště vydařil. Děti si na hodinu pracovní výchovy obkreslily svoji ruku na bílý papír a dostaly za úkol zakomponovat do výzdoby své koníčky a další aktivity, kterými se zabývají. Následně požádaly doma rodiče nebo sourozence, zda by stejnou činnost neudělali také oni. Jejich ruku si potom děti přidaly k té své. Vzniklo tak pěkné rodinné propojení.

V pátek 4. dubna 2014 jsme se připojili k celorepublikové akci Noc s Andersenem a pro naše rodinné týmy přichystali vskutku detektivní stezku a také pohádkový videostop. Děti přišly do školy se svými rodiči a utvořily rodinné týmy, které se potom vydaly na stezku a společnými silami se snažily přijít na kloub zajímavým úkolům.

Dnešní doba je uspěchaná a je relativně málo příležitostí, jak se společně sejít a užít si krásný den. Proto jsme se rozhodli, že podobně, jako se před lety vydávali lázeňští hosté na procházky po karlovarských lesích, vydáme se i my na společný výlet a vezmeme s sebou všechny ty, které máme rádi – maminky, tatínky, babičky a dědečky, tety či strýčky, samozřejmě sourozence a také naše chlupaté čtyřnohé kamarády. Sešli jsme se na smluveném místě a společně jsme se vydali do karlovarských lázeňských lesů. Rodinné týmy dostaly pracovní list a mohly se vydat na stezku, která končila na sv. Linhartu u lanového centra. Cestou nám paní Věra Bartůňková z Lázeňských lesů Karlovy Vary zadávala zapeklité úkoly, které se týkaly nejružnějších rostlin. Povídání o přírodě kolem nás se nám líbilo a se zatajeným dechem poslouchaly nejen děti, ale i rodiče. Na sv. Linhartu už na nás čekal Martin Jiřík z Lázeňských lesů, který nám zajistil náš projektový strom. Rozhodli jsme se totiž vysadit „poselství“ pro další generace. Byli jsme tu my – děti, rodiče i prarodiče – a za pár let bychom se tu mohli společně setkat s další generací. Co jsme sázeli? Třešeň ptačí, protože je odolná a roste poměrně rychle. Chopili jsme se tedy krumpáče a lopaty a za chvíli byl strom i s pamětní cedulkou zasazen.

VÝSTUPY PROJEKTU:

Každé správné setkání má mít nějaké hudební vystoupení. Protože se k našim rodinným příběhům hodí písnička „Babičko, nauč mě charleston“, rozhodli jsme se, že ji secvičíme. Pan učitel vytvořil scénář a v hodině hudební výchovy se děti proměnily ve vnoučata, v babičku, a dokonce i ve starou televizi. Protože se děti už dříve zabývaly popisem nejstarší rodinné věci, připravili jsme na závěrečné setkání malou výstavku věcí z dob našich rodičů a prarodičů. V malé učebně byly vystaveny hračky, se kterými si hrály maminky, hlavolamy, které doháněly k šílenství tatínky, staré časopisy s ukázkami pletených vzorů, Čtyřlístky, které s oblibou četl snad každý. Pravděpodobně nejstarší věcí byl řezač doutníků z roku 1903. Program závěrečného setkání se začal rýsovat a bylo jasné, že by to chtělo nějakou tečku. Pustili jsme se tedy do výroby malého dárčku pro naše blízké. Děti dostaly malý oblázek a rozhodly se, že na něj namalují srdíčko jako symbol lásky, kterou každý ke své rodině cítí. Na závěr našeho setkání je předaly svým blízkým.

REFLEXE:

Podle ohlasu rodičů a jejich reakcí při závěrečném setkání můžeme říci, že se nám projekt vydařil. Děti se zajímaly o rodinnou historii, své příběhy vyprávěly také sobě navzájem. Společně ve třídě sdílely rodinné radosti i humorné historky. Za obzvlášť zdařilé považují setkání rodinných týmů během Noci s Andersenem a společný výlet do lázeňských lesů se sázením stromu. S vysvědčením si navíc děti odnesly domů „knížku“, kterou si samy sestavily z příběhů své rodiny. Z pohledu učitele se děti naučily spoustu nových věcí a zlepšily si komunikaci a týmovou spolupráci. Za neméně důležité považují i to, že jsme se navzájem lépe poznali. Projekt se mi moc líbil. Poznala jsem děti i jejich rodiče víc, než bych kdy mohla během běžného vyučování. Určitě bych něco podobného ráda realizovala i s další třídou.

Štěpánka Šťastná, učitelka

POZNÁVÁME, JAK SE ŽILO

Základní škola Uherský Brod, Mariánské náměstí 41, Uherský Brod

Jitka Hudečková a třídy 6. A a 6. B – společenskovědní seminář

AKTIVITY:

- Projekce filmu *Babička Lien*
- Rodokmeny
- Sbírka dobových artefaktů
- Test „Co je co?“

PRŮBĚH PROJEKTU:

Na počátku jsem pro žáky připravila motivační úvod do projektu – promítání filmu *Babička Lien* a navazující aktivity k rodině a rodinným vztahům a vazbám. Pro děti byl velmi podnětný workshop, zorganizovaný JSNŠ. V průběhu projektu děti pracovaly většinou na rodokmenech, některé si vybraly příběh prarodičů, rodinný recept atd. Tvorbě rodokmenů předcházela ukázka a diskuse, jak se tvoří rodokmen, co by mohl obsahovat, jak zapisovat členy rodiny do „stromu“. Žáci si nosili rodinné fotografie, které s rodiči a prarodiči našli, ty jsme ve škole skenovali a umísťovali na rodokmen. Dobré je nechat dětem volnost při tvorbě. Každý pojal rodokmen nějak jinak, pracovala zde především dětská fantazie. Postupně děti přinášely staré věci, které doma objevily, staré hračky, školní potřeby, knihy, šaty. Před projektovým dnem jsme si vytvořili scénář, jak bude prezentace veřejnosti probíhat, určili jsme si role žáků u prezentace: úvodní slovo, představení projektu; dále rozdělení stanovišť: test „Co je co?“, hrací koutek, výuka dobových her. Každý člen týmu byl nějak zapojen a věnoval se projektu v určitou dobu dne. Dopoledne se účastnili všichni členové týmu. Pro rodiče a prarodiče jsme napsali na pohlednice pozvánku na prezentaci projektu, rovněž pro pana ředitele, třídní učitelky a další hosty. Tyto pozvánky žáci osobně předali. Po prezentaci projektu jsme poslední hodinu věnovali zpětné vazbě: Co se dětem na projektu líbilo, co ocenily, co se dozvěděly, zda by projekt doporučily žákům dalších škol a proč. Prohlédli jsme si fotografie, které po celou dobu projektu vznikaly.

VÝSTUPY PROJEKTU:

Výstupem projektu byla prezentace v rámci Dne otevřených dveří. Od 8.00 průběžně přicházely třídy 1. stupně s učitelkami, které se chtěly na projekt podívat. S nimi měli možnost přicházet i rodiče, prarodiče a další zájemci, tak jsme umožnili všem zájemcům projekt navštívit bez stanovení přesné doby, která by nemusela všem vyhovovat. Poslední návštěvníci odcházeli po 16. hodině. Žákům z I. stupně jsme se vždy cíleně věnovali jednu vyučovací hodinu, a to podle následujícího scénáře:

1. Představení projektu
2. Představení rodokmenů jednotlivými žáky
3. Ukázka předmětů denní potřeby a vyprávění jedné členky týmu: „Jak se žilo na statku“
4. Možnost vyplnění testu „Co je co?“ – sladká odměna
5. Dobové hry: navlékání „céček“, ježek v kleci, skákání gumy, panáka, provlékaná, hra s kamínky
6. Možnosti si pohrát s dobovými hračkami: stovebnice, kostky, Merkur, mončičáci...
7. Oblékání dětských dobových šatů

Pokud přišli rodiče, prarodiče, rodina, věnovali se jim cíleně žáci z této rodiny. Celá prezentace projektu měla velký ohlas mezi žáky školy, učiteli i veřejností. Vystavené rodokmeny a panely se starými věcmi necháváme v učebně k nahlédnutí do konce školního roku pro ty, kteří nestihli projekt navštívit. Jelikož se jedná o odbornou učebnu multimediální výchovy, postupně si prohlédnou část výstupů i ostatní starší žáci školy.

REFLEXE:

Projekt děti velmi zaujal, při zpětné vazbě se ptaly, zda budeme v příštím roce v něčem podobném pokračovat. Z důvodu časové dotace je projekt vhodný především pro žáky 1. stupně, nejlépe pro 4. a 5. třídy, je možné zvládnout i s třetíky. U druháků jsme zjistili, že ještě nemají povědomí o rodokmenu, co to je a jaký má význam. Příště bych zkusila zařadit ještě ukázkou ručních prací, děti rády tvoří rukama (např. vyšívání, práci s chemlonem, háčkování). Měla jsem v úmyslu zařadit i promítání starou bakelitovou promítačkou pohádky s vlastním vyprávěním (populární v naší době), to jsem již bohužel z časového důvodu nestihla. Děti by to určitě bavilo. Velmi se osvědčil test „Co je co?“, udělali jsme dvě verze, těžší pro dospělé, lehčí (pouze 1/3 otázek) pro děti. Zaujal zaručeně všechny návštěvníky.

Jitka Hudečková, učitelka

Podle mě je to velmi dobrá zkušenost. Zjistit svůj rodokmen, jak se jmenovali prababičky a pradědové, kde žili... na chvíli si spolu s rodinou sednete a podíváte se na staré fotky. Můžete se dozvědět nové příběhy z vlastní rodiny. Já jsem třeba zjistila, jaké oblečení nosila moje maminka. Všem tento projekt doporučuji.

Bára O., žákyně

Je to velmi poučné pro ty, kteří projekt dělají. Budete vědět víc o minulosti své i jiných rodin. Já jsem se například dozvěděla, že moje příjmení pochází z Německa. A někdo třeba neví, co je to valcha. Projekt byl hodně poučný a zábavný. A někdy také dojemný, když třeba někdo mluví o tom, že někdo umřel, tak to je i hodně smutné. Ale doporučuji.

Kateřina M., žákyně

Díky tomuto projektu vím, že jsem napůl Češka a napůl Slovenka. Mám z toho radost, protože vím, že umím slovensky. V rodokmenu jsme se dostala jen k prababičce, ale myslím, že kdybych bádala dál a dál, dostala bych se určitě i k jiným zemím. Projekt mne bavil, hlavně že jsem mohla říct něco i ostatním dětem. A překvapivě je to zajímavé. Byla to poučná zábava.

Lucka S., žákyně

HLEDÁME SVÉ KOŘENY

Gymnázium a SOŠ dr. V. Šmejkal, Ústí nad Labem

Lenka Kozlíková a prima

AKTIVITY:

- Rodokmeny
- Mapa, odkud pocházíme
- Slohová cvičení na téma „Moje rodina“ (očima domácího zvířete nebo hračky)

PRŮBĚH PROJEKTU:

Žáci i jejich rodiče zaujalo vyrábění rodokmenů, na nichž si dali někteří velmi záležet. Ve spolupráci s vyučující zeměpisu děti vytvořily velkoformátovou mapu ČR a do ní každý žák přidal svou šipku s popisem, odkud jeho rodina pochází. Děti bavilo i vytváření vědomostních soutěží pro rodiče. Příprava projektového dne se u dětí setkala s velkým zájmem. Na každou roli jsme dělali konkurz a děti samy si vybraly toho nejlepšího ze svých řad. S paní učitelkou na český jazyk děti vytvořily krásné slohy, v nichž popisovaly svou rodinu z pohledu domácího zvířátka či hračky.

VÝSTUPY PROJEKTU:

Výstupem projektu byl samotný projektový den, kdy žáci zpívali, hráli na hudební nástroje, předvedli scénku v angličtině, seznámili rodiče s moderním jojem a na závěr se dívky představily v roli modelek v šatech svých maminek a babiček. Celé odpoledne bylo doplněno promítáním fotografií a videí ze školních akcí. Žáci si připravili i rodokmeny a mapu s původem svých předků. Dále měli návštěvníci možnost si pročíst žakovské slohové práce a básničky o své rodině. Zvědaví návštěvníci mohli s dětmi soutěžit či zhlédnout sbírky starých hraček a knížek. Účast na celém odpoledni byla ze strany rodičů a příbuzných žáků skutečně hojná. Na celé akci nechybělo ani občerstvení, které připravily děti s pomocí maminek.

REFLEXE UČITELE:

Celý projekt Příběh mé rodiny shledávám jako velmi pěkný, pro primu víceletého gymnázia jako ojedinělý a velmi dobře připravený. Všichni lektoři a jejich materiály byly velmi praktické a skvěle provedené. Žáky projekt velmi bavil, mohli předvést, v čem jsou dobří, a každý mohl pomoci s něčím jiným. Všechny žáky projekt bavil. Ohromnou radost měli z triček i z toho, jak se jim celý den povedl – jejich úspěch viděli rodiči a jiní příbuzní, učitelé i vedení školy. Dobrou zprávou pro ně byla i jednička z dějepisu a českého jazyka. Už se ptali, jestli uděláme podobnou akci i další rok.

Lenka Kozlíková, učitelka

POJĎTE, BUDEME SI HRÁT

Základní škola Zbiroh

Andrea Tláskalová a 5. třída

AKTIVITY:

- **Projekce filmů:** Farídulláh má dnes volno, Poslouchej ho!, Leilina melodie, Pojďte dál, Ďuri, Moje babička Lien
- **Rodokmeny**
- **Rozhovory s pamětníky na téma „Jak jste slavili Vánoce?“**
- **Knížka pro maminku**
- **Fotokoláž „Příběh naší rodiny“**

PRŮBĚH PROJEKTU:

V rámci projektu jsme zhlédli šest filmů z webu JSNŠ, které se věnovaly rodinné tematice a mezigeneračnímu setkávání. Žáci společně s rodiči (hlavně tatínky) vytvořili rodokmeny a pak zpovídali své rodiče a prarodiče, jak prožívali Vánoce – jak se slavilo, jaké se dávaly dárky, jak třeba vypadaly Vánoce. Ke svátku matek jsme vytvořili „Knížku pro maminku“, do které žáci psali básničky a poděkování, malovali a lepili obrázky. Z fotek, které žáci doma s rodiči vybrali, sestavil každý svou osobní koláž „Příběh naší rodiny“ i s popisky.

VÝSTUPY PROJEKTU:

Na školní zahradě vznikla stanoviště s hrami našich předků. Cílem bylo vyzkoušet si v přírodě roztočit káču, hrát kuličky, drápky, čáru, honit obruč, skákat panáka i gumu nebo plést věnečky z květin. Asi nejoblíbenější bylo zkoušení plynových masek. Součástí projektového dne byla i výstava, kde žáci představili výsledky své práce – rodokmen, list čtenářského deníku, fotografie, výstavu starých hraček a domácích předmětů. Společně jsme také sestavili test znalosti starých a nových slov, který si všichni mohli na zahradě vyzkoušet.

REFLEXE:

Aktivity spojené s projektem „Příběh naší rodiny“ se mi velice líbí. Žáci byli aktivní, bylo poměrně lehké je do jednotlivých aktivit vtáhnout. Celkově jsem jednotlivé úkoly nezařadila direktivně a nemluvila jsem ve smyslu „vůbec si doma s rodiči a prarodiči nepovídáte a teď to změníme“. Myslím, že je nutné respektovat soukromí jednotlivých rodin a aktivity žákům a rodinám nabízet. Uvědomila jsem si to hned při jedné z úvodních aktivit, kdy mi jedna maminka napsala, ať se nezlobím, že nechce vzpomínat na dětství, protože nebylo hezké. To jsem respektovala a podle toho zadávala i ostatní aktivity. Také jsem s projektem seznámila rodiče na třídní schůzce a vše jsem jim vysvětlila, nikdo nic nenamítal, naopak někteří rodiče projevíli zájem.

Velice se mi líbily projekce filmů s aktivitami. Žáci se dokázali velice citlivě a rozumně vyjadřovat k jednotlivým filmům. Sestavování rodokmenu bavilo i tatínky a všichni mi hned hlásili, že si rodokmeny chtějí vzít domů. Velice pozitivní ohlasy jsem měla na knížku pro maminky. Dokonce mi jedna maminka v neděli odpoledne telefonovala a děkovala za knížku. Říkala, že je dojatá a brečí dojetím i smíchy, a stejné ohlasy jsem měla potom i ve škole.

Na koláž přinesla fotografie většina žáků. Někteří snad padesát a těžko se jim vybíralo. Někteří fotografie nepřinesli, asi zde hraje roli i fakt menšího města, kde se většina zná a ví každý o každém. Velice pěkné byly i popisky fotografií od dětí.

Společný slavnostní den se konal v sobotu při akci Víkend otevřených zahrad, která je otevřená i pro ostatní spoluobčany. Akce byla dobrovolná a zúčastnila se jí většina dětí i s rodiči a prarodiči. Akci při odchodu návštěvníci chválili a mám z ní dobrý pocit. Celý projekt jsem se snažila přirozeně a citlivě propojit s rodinným životem – a to se, myslím, i díky dobrovolnosti podařilo.

Andrea Tláskalová, učitelka

CO VŠECHNO MŮŽE BÝT DOMOV

Základní a mateřská škola Polnička, okres Žďár nad Sázavou

Stanislava Tomková a 7. třída

AKTIVITY:

- Cestička k domovu – povídání o tom, co je domov
- Nejstarší věci, které máme doma a jejich příběh
- Staré fotografie z rodinného alba
- Rozhovory s pamětníky
- Vlastní knížka

PRŮBĚH A VÝSTUPY PROJEKTU:

Na úvod jsme sepisovali slova, která se nám vybaví, když se řekne domov (např. zázemí, rodina, jistota, můj dům, rodiče, láska, postel), a společně v kruhu jsme pak sdíleli, proč tomu tak je. Následně jsme do pracovního listu ve formě domečku doplňovali co nejvíce slov, která jsou s domovem spojena. Nejčastěji se opakovaly pojmy: rodina, rodiče, láska, zázemí, pomoc, podpora, dům, místnost v domě a domácí mazlíčci. Na závěr jsme si četli, co všechno může být domov a dělat domov domovem. Rozhodli jsme se, že se pokusíme vrátit dospělí do dětství a něco se o nich dozvědět.

Při další aktivitě jsme pracovali s přinesenými předměty, fotografiemi, dokumenty, knihami. Vyprávěli jsme si, komu patří, proč je žáci přinesli, jaký vztah k nim mají oni a jaký vlastník, jaké vzpomínky se k nim vážou. Na další hodinu jsme vyšli z rodinných fotografií a každý zpracovával svou rodinu (počet členů, vztahy, zvyklosti, povinnosti členů). Žáci dostali za úkol vybrat si z rodiny toho, o kom by se chtěli dozvědět více, a zpracovat jeho vzpomínky na dětství, jídlo, oblečení, záliby, volný čas, hry, škola, povinnosti. Z materiálů děti vytvářely deníčky, vzpomínky mého..., příběh mého... nebo jen moje... Vše jsme doplnili obrázky, fotografiemi a svázali do knížky s věnováním.

REFLEXE:

Projekt jsem realizovala se žáky 7. třídy. Pro děti i pro mě samotnou byl velikým obohacením, naplňuje představy a vytváří prostor pro uplatnění aktivního a samostatného přístupu dětí k učení. Během projektu jsou rozvíjeny všechny klíčové kompetence žáků, kromě metody orální historie projekt umožňuje vhodně a účelně zařadit různorodé aktivizační metody nebo metody kritického myšlení, pozitivem je i uplatnění mezipředmětových vztahů. Žáci (asi 70 %) k naplňování cílů projektu a k jednotlivým aktivitám přistupovali velice zodpovědně, nadšeně, s velkým zájmem. O tom svědčí i výstupy (deníček, vzpomínky), které jsou na velmi pěkné úrovni, je v nich možno vyčíst velmi silné citové vztahy k pamětníkům, mnohdy obdiv, poděkování za to, co pro děti udělali a dělají, uvědomění si toho, co pro ně znamenají.

V průběhu úvodních aktivit byly děti velice otevřené, sdílné, nebály se i přes svoji „pubertu“ vyjadřovat city ke svým nejbližším, z jejich reakcí, odpovědí a postojů bylo zřejmé, co pro ně znamená domov, rodina. Velkým přínosem byl workshop. Domnívám se, že je velice prospěšné, když hodinu občas vede někdo jiný než učitel a ten, pokud se workshopu zúčastní, vidí děti i z jiného pohledu, než když s nimi pracuje sám. Aktivita workshopu vhodně doplnily a završily úvodní fázi naší realizace projektu. Samotné získávání podkladů pro většinu dětí nebyl problém, některé měly spoustu informací i bez kladení otázek (je vidět, že v rodinách těchto dětí se vzpomíná, vypráví, udržují tradice, předávají zkušenosti), svoje informace si pak jen nechávaly upřesnit a doplnit.

Při zpracování výstupů byla žákům ponechána možnost volby zpracování (na počítači nebo v ruce – z důvodu lepší úpravy převládalo zpracování na počítači), sami o sobě si nenechali do svých prací příliš zasahovat, akceptovali opravy gramatických a někdy i stylistických chyb, jinak se drželi své představy. Přínosem bylo i to, že i během zpracovávání si děti vyměňovaly

informace, sdělovaly si, jak a co zpracovávají, nechaly se inspirovat nápadem druhého, dokázaly se vzájemně pochválit.

Pro mě samotnou byla realizace projektu velice příjemná, zažila jsem s dětmi spoustu pěkných chvil, které jsou vždy velkou motivací pro další práci, některé chodily i o přestávkách nebo po vyučování, aby povyprávěly to, co nestačily říct v hodinách, nebo si svoji práci chtěly dokončit. Projekt jsme dělali v hodinách dějepisného semináře, který máme 1 hodinu týdně, a využila jsem i suplovaných hodin. Pokud bych v budoucnu podobnou aktivitu dělala, pravděpodobně bych pro její realizaci zvolila kratší časový úsek než pololetí. Využila bych 2–3 celých vyučovacích dnů během měsíce tak, aby jednotlivé aktivity na sebe rychleji navazovaly, byly živé a bylo plně využito vzbuzené zvědavosti a zájmu dětí.

Stanislava Tomková, učitelka

Moc se mi líbila práce s babičkou a dědou, poznala jsem je mnohem víc a zase nás to sblížilo. Celá práce v hodinách a při zpracovávání se mi líbila kvůli zvláštní nepopsatelné atmosféře. Celý projekt je pěkným nápadem.

žákyně

Projekt se mi zpracovával moc dobře. Když jsem přišla k babičce, trávila jsem s ní více času a dozvěděla se spoustu informací. Jsem ráda, že jsem vzpomínky zpracovávala rukou, protože mi připadá, že to bude mít babička přímo ode mě.

žákyně

Líbilo se mi, že jsem se dozvěděl něco o svojí babičce a o příbězích příbuzných spolužáků.

žák

Velice se mi líbilo, že všichni trávili více času se svou rodinou a pak o tom povídali, zároveň jsme si i my upevnili kolektiv, když jsme si více povídali, a celá práce byla uvolněnější.

žákyně

I ve škole se mohou děti cítit dobře

A v ZŠ Polníčková tomu tak je. Se svými rodiči jsem navštívila zivěročnoú hodinu k projektu sedmáků s názvem „Příběh mojí rodiny“. Práce a vedení třídní učitelky, samotných dětí i spolupráce s rodiči, byla opravdu zále. Mnozí z nás se neubránili nějaké té službě...

Ale co chci hlavně pochválit. Měli

jsem shodný pocit, že se děti ve škole cítí příjemně. Neboji se v případě problému obrátit na učitele, ví, že nebudou odmítnuty, ale vyslechnuty, že mohou vyjádřit svůj názor. A to v případě sedmáků, na které už útočí puberty, bývá někdy ošemetné. Nejen velmi příjemný zážitek z kontaktem s třídní učitelkou, ale i s paní

ředitelkou a ostatními učiteli, vytváří dojem, že atmosféra v celé škole je velmi pohodlová a tak určitě přispívá k motivaci a podnětnému zájmu žáků. Jako rodič toto velmi oceňuji a děkuji.

Hana Bulová, babička a děda Malochová

Cestička k domovu známá se vine

Slovy veršů J.V.Sládky bylo zahájeno setkání žáků 7. třídy se svými rodiči a prarodiči – setkání s názvem „Příběh mojí rodiny“. Bylo to odpoledne plné dojetí dětského vyznání a mnoha vzpomínek. Očima třináctiletých dětí se před námi odvíjely životní příběhy jednotlivých rodin. Příběhy babiček a dědů, převážně tiché a veselé. A i když víc jak půl století staré, měly co říci i dnešním dětem. Doma si pak každý z prarodičů odnášel nejen plno pěkných zážitků, ale také plný deníček rodinných příběhů a fotografií. To pro vzpomínku na jedno společné prožité odpoledne s dětmi v naší škole. Myslím si, že těchto čtrnáct dětí, které s paní učitel-

kou Tomkovou dovedly nachystal kousek dne plného vzpomínání a všelijakých radostí, tak tyhle děti dobře vědí, co pro každého člověka znamená prostě slovíčko – domov. A stejně jistě rozumí i dvěma posledním sládkovským básně:

*A kdybych ve světě bláznů kam začal,
že cestu k domovu vždycky bych našel.
A kdybych ve světě smutné se mýval,
na téhle cestě vždy bych si zpíval.*

Velké poděkování všem.

Marie Müllermayerová

ZKUŠENOSTI Z PRAXE

Který věk je nejvhodnější

- Projekt byl pilotován žáky 5.–7. tříd. Z důvodu větší časové dotace se nabízí projekt realizovat především se žáky 1. stupně, nejlépe se 4. a 5. třídami. Tematicky jej zvládnou i třetíci.

Komunikace s rodiči

- Doporučujeme předem seznámit rodiče s projektem na třídní schůzce nebo dopisem. Při této příležitosti je dobré vysvětlit rodičům přínos projektového vyučování, neboť tato forma výuky se jim může zdát nezvyklá.
- Projektové aktivity by měly být pro žáky dobrovolné, je nutné respektovat soukromí jednotlivých rodin a aktivity žákům a rodinám nabízet.

Význam projektu pro školu, třídu a pedagoga

- Seznámení se s rodiči: díky společné práci na projektu je možné blíže poznat rodinné zázemí jednotlivých žáků a během projektového dne se seznámit osobně s jejich rodiči i při neformálnější akci než jsou tradiční třídní schůzky.
- Adaptační a stmelovací projekt: v některých školách byl projekt realizován s nově vzniklými třídami, kde se žáci dosud neznali. Rodinné příběhy a společné aktivity nabízí novému žakovskému kolektivu možnost, jak se vzájemně rychle a poměrně do hloubky poznat.
- Setkání ročníků ve škole: osvědčilo se přizvat na projektový den i žáky nižších ročníků, jimž jejich starší spolužáci prezentovali výstupy svého bádání a pro které si připravili hry.

Různé druhy pramenů

- Osvědčila se spolupráce s místními institucemi – kronikářem obce (a pamětní knihou či kronikou obce), lokálním muzeem, farářem.

Mezipředmětové vazby

- Spolupráce učitelů: na mnoha školách se do projektu zapojilo více učitelů najednou a využili téma rodiny při výuce svých předmětů (český jazyk, prvouka a výchova k občanství, dějepis, výtvarná výchova, pracovní výchova, informatika, tělocvik).
- Naplňování ŠVP: s projektem lze propojit i průřezová témata, a zařadit tak například finanční gramotnost a rodinné bydlení.

Projektový den

- Z hlediska prezentace školy se nabízí propojit projektové odpoledne se Dnem otevřených dveří, kam přichází více návštěvníků.
- Generační dílny: během projektového dne nemusí prezentovat jen žáci, můžete oslovit i rodiče a prarodiče, zda by si nechtěli připravit i svou dílnu, kde naučí děti např. hry svého dětství, háčkovat nebo pouštět gramofonové desky.

Výstupy projektu

- Sborník vzpomínek a rodinných příběhů či jinou formu vlastnoručně dělané knihy, kterou slavnostně předáte účastníkům projektového dne.
- Společný výlet dětí, rodičů a prarodičů.

DELETE

Janetta Ubbels / Nizozemsko / 2013 / 15 min.

Otec patnáctiletého Jurreho všechno zapomíná. Když jde do kuchyně pro chleba, přinese džus. Trpí totiž Alzheimerovou nemocí. Jurre ví, že se jeho stav už nikdy nezlepší a že nakonec zmizí z tátovy paměti i on sám. „Ukusuje to kousky vašich vzpomínek. Je to, jako když na klávesnici zmáčknete tlačítko delete,“ říká. Teď na to ale nechce myslet. Chce si s tátou užít společné chvíle a dělat jen zábavné věci. Citlivě natočený snímek ukazuje nejen to, jak se teenager vyrovnává s vážnou nemocí svého rodiče, ale především Jurreho odvahu čelit nepřízni osudu a lásku, kterou cítí ke svému otci.

FARÍDULLÁH MÁ DNES VOLNO

Taj Mohammad Bakhtari, Jens Pedersen / Afghánistán, Dánsko / 2013 / 17 min.

Během války v Afghánistánu přišla rodina jedenáctiletého Farídulláha o svůj dům a byla nucena strávit několik let v utečeneckém táboře. Aby měli z čeho žít, půjčuje si jeho otec peníze od majitele malé cihelny a ty pak splácí každodenní tvrdou dřinou všech členů rodiny. Farídulláhovým snem je chodit do školy. Už pátým rokem jsou ale jeho pracovními nástroji místo tužky a papíru lopata a dřevěné kolečko. I přes šedesát hodin týdně strávených těžkou prací při výrobě cihel a časté výtky věčně nespokojeného šéfa je Farídulláh plný obdivuhodné energie a věří, že si jednou otevře vlastní restauraci.

LEILINA MELODIE

Jens Pedersen, Taj Mohammad Bakhtari / Afghánistán, Dánsko / 2013 / 16 min.

Když bylo Leile šest let, přišla ve válce o otce. Její matka se nebyla schopna postarat o všechny děti, a tak ji strýc poslal do sirotčince v afghánském hlavním městě Kábulu. Po rodině se jí sice velmi stýská, ale v sirotčinci našla nový domov. Má zde spoustu kamarádek a hlavně může chodit do školy, což by ve své rodné vesnici nemohla. Nejvíce ji baví hodiny hudby. Té se ale podle Tálibánu ženy věnovat nesmějí. Když se po pěti letech odloučení ozve matka, očekává Leila její návštěvu s velkými obavami. Bojí se, aby ji nechtěla odvézt zpátky domů, provdat, a tím jí znemožnit další vzdělávání.

LÉTAJÍCÍ ANNE

Catherine Vam Campen / Nizozemí / 2010 / 20 min.

Jedenáctiletá Anne je na první pohled obyčejná holandská dívka. Chodí do školy, nakupuje se sestrami v supermarketu, jezdí na kole a také ráda skáče na trampolíně nebo šplhá na ploty. Anne ale trpí Tourettovým syndromem, mozkovou dysfunkcí, která se projevuje různými tiky. Například se občas začne točit na místě nebo olizuje vše, co má zrovna nablízku. Může to být účtenka v obchodě nebo třeba mýdlo. Anne se za svoje chování stydí, ale nemůže si pomoci. „Je to stejné, jako když jste pod vodou a potřebujete se nadechnout,“ popisuje. Někdy se jí daří její tiky ovládnout, občas to vydrží i celý školní den.

MOJE BABIČKA LIEN

Annelies de Wit / Nizozemsko / 2011 / 15 min. / dabing

„Když jsem byla malá, babička se o mě starala. Proto se teď starám já o ni,“ říká čtrnáctiletá Christel z Holandska. Její babičce Lien je osmdesát čtyři let, žije v domově s pečovatelskou službou a trpí demencí. Christel ji chodí dvakrát týdně navštěvovat. Nikdy ale neví, v jakém stavu ji zastihne – zda ji babička třeba na chvíli pozná nebo jestli si vzpomene alespoň na něco z jejich společné minulosti. Stará žena a dívka přesto zažívají spoustu milých chvil při všedních činnostech, jako je péče o vlasy nebo vyjížďka na speciálním kole. Jejich vzájemná blízkost ukazuje, že láska překonává hranice nemoci i času.

POSLOUCHEJ HO!

Soulaima El Khaldi / Nizozemsko / 2013 / 15 min.

Desetiletý Tristan žije s rodiči a mladší sestrou v malém holandském městečku. Jeho největší zálibou je fotbal. Pravidelné tréninky a zápasy místního žákovského týmu si užívá stejně intenzivně jako jeho kamarádi. Jen by si moc přál, aby tým mohl trénovat jeho otec, který je do fotbalu podobně zapálený, a navíc ho hraje tak dobře, že se dostal i do reprezentace. Tristanův otec je ale stejně jako jeho matka neslyšící, což u vedení týmu vzbuzuje obavy. Podaří se Tristanovi přesvědčit spoluhráče, že jeho otec dokáže vést fotbalový trénink i navzdory svému handicapu?

SVĚT DĚTÍ II.

Martin Mareček / Česká republika / 1999 / 19 min.

Druhý díl dokumentu mapujícího svět dětství v komunistickém Československu je zaměřen na 70. a 80. léta minulého století. Pamětníci vzpomínají na vytahané béžové punčocháče, které nosila většina dětí bez rozdílu pohlaví, na stavebnici Merkur, těžko dostupnou Rubikovu kostku nebo na celonoční stání ve frontě před obchodem s jízdními koly. Ukázky z instruktážních filmů a záznamy povinného nácviku chemických poplachů v plynových maskách a pláštěnkách připomínají všudypřítomnou obavu z jaderného útoku „imperialistických mocností“. Ve filmu nechybí ukázky ze spartakiády, ze soutěží v množství starého papíru odevzdaného do sběrných surovin či z povinného sledování televizních záběrů pohřbů sovětských generálních tajemníků. „Máme z té doby v sobě hodně tmy a ani si to možná neuvědomujeme,“ říká v závěru dokumentarista Pavel Koutecký.

ORÁLNĚHISTORICKÉ METODY V RVP

Kompetence k učení

RVP ZV

- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení a v tvůrčích činnostech
- uvádí věci do souvislostí, propojuje je do širších celků a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na společenské jevy
- získané poznatky posuzuje, vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti

RVP G

- kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá ve svém studiu

Kompetence k řešení problémů

RVP ZV

- vyhledává informace vhodné k řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení
- ověřuje prakticky správnost řešení problému

RVP G

- vytváří hypotézy, navrhuje postupné kroky, zvažuje využití různých postupů při řešení problému nebo ověřování hypotézy
- uplatňuje při řešení problému vhodné metody a dříve získané vědomosti a dovednosti, kromě analytického myšlení využívá i myšlení tvořivé s použitím představivosti a intuice
- kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je, formuluje a obhájí podložené závěry

Kompetence komunikativní

RVP ZV

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s ostatním světem
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

RVP G

- s ohledem na situaci a účastníky komunikace efektivně využívá dostupné prostředky komunikace, verbální i neverbální, včetně symbolických a grafických vyjádření informací různého typu
- efektivně využívá moderní informační technologie
- vyjadřuje se v mluvených i psaných projevech jasně, srozumitelně a přiměřeně tomu, komu, co a jak chce sdělit, s jakým záměrem a v jaké situaci komunikuje; je citlivý k míře zkušeností a znalostí a k možným pocitům partnerů v komunikaci
- prezentuje vhodným způsobem svou práci i sám sebe před známým i neznámým publikem
- rozumí sdělením různého typu v různých komunikačních situacích, správně interpretuje přijímaná sdělení a věcně argumentuje; v nejasných nebo sporných komunikačních situacích pomáhá dosáhnout porozumění

Kompetence sociální a personální

RVP ZV

- účinně spolupracuje ve skupině, pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, čerpá poučení z toho, co si druzí myslí, říkají, dělají

RVP G

- odhaduje důsledky vlastního jednání a chování v nejrůznějších situacích, své jednání a chování podle toho koriguje
- aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů
- přispívá k vytváření a udržování hodnotných mezilidských vztahů založených na vzájemné úctě, toleranci a empatii

Kompetence občanské

RVP ZV

- váží si vnitřních hodnot druhých lidí, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí

RVP G

- respektuje různorodost hodnot, názorů, postojů a schopností ostatních lidí
- rozšiřuje své poznání a chápání kulturních a duchovních hodnot, spoluvytváří je a chrání

Průřezová témata

ZV

Osobnostní a sociální výchova (Osobnostní rozvoj – rozvoj schopností poznávání, kreativita, **Sociální rozvoj** – poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, **Morální rozvoj** – hodnoty, postoje, praktická etika)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Evropa a svět nás zajímá)

Multikulturní výchova (Etnický původ, Multikulturalita)

G

Osobnostní a sociální výchova (Sociální komunikace – verbální a neverbální komunikace, dovednosti spojené s následujícími kvalitami komunikace a jak je mohou dále rozvíjet, účelově efektivní komunikace, tvořivá komunikace, **Morálka všedního dne** – jak mohou rozvíjet dobré vztahy k lidem, moje hodnoty a moje sociální role současné i budoucí)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Globalizační a rozvojové procesy – lokální kulturní prostředí v procesu globalizace)

Multikulturní výchova (Psychosociální aspekty interkulturality)

Vzdělávací oblasti

ZV

Jazyk a jazyková komunikace – Český jazyk a komunikace – komunikační a slohová výchova (téměř všechny výstupy), učivo – naslouchání, mluvený projev

Informační a komunikační technologie – Vyhledávání informací a komunikace, učivo – metody a vyhledávání informací, Zpracování a využití informací, učivo – základní funkce textového a grafického editoru

Člověk a jeho svět – Lidé a čas, učivo – současnost a minulost v našem životě

Člověk a společnost – Výchova k občanství, učivo – zásady lidského soužití, kulturní tradice

G

Jazyk a jazyková komunikace – Český jazyk a komunikace, učivo – komunikační strategie, monolog a dialog, text a komunikační situace, dialog

Občanský a společenský základ – učivo – společenská podstata člověka

Jeden svět
na školách

kamarádi vzdělání

Nadační fond České bankovní asociace
pro podporu vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY